

F 38 03 4

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD**A keresztény nemzeti gondolat hírnöke**

Ára: 100 Ft

X. évfolyam 4. szám

* Társadalmi, kulturális, hagyományőrző folyóirat *

2003. április

Húsvéti eszmélődés az élet titka előtt...

Endrődi Pietá

A „Képzelt riport egy popfesztiválról” egyik dala szerint nem tudjuk „milyen az íze az élet vizének”? és a másik szerint „anyám azt nem mondta, hogy miért is élek”?

Pedig ezekre a kérdésekre az ünnepek üzenete adja meg a választ, s különösen az élet titkának ünnepe: húsvét.

Az ünnepet ne akarjuk megérteni, hanem hittel fogadjuk el üzenetét. Kinyitom Szent János evangéliumát: „Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta oda, hogy, aki benne hisz el ne vesszen, hanem örök élete legyen.” - „Mert szerette övéit, mindvégig szerette őket. És azért adta oda az életét.” A vértanúság és az élet szeretetének szolgálata. Össze tudod-e vetni a kettőt? Vajon érte-e? Nem! - Ne törd magad, - inkább csendben szemlélj, - éld át azt a szeretetet, amely életét adta másokért, - életet ajándékozott.

Itt kell keresni húsvét titkát az ünnep mélységei felett állva.

Apor Vilmos vértanú püspökre emlékeztek országsherte. A háború poklában oda állt védőn a pusztítás és az élet közé, - védeni az életet, a női tisztességet, szálfá termetével és szikla jellemével nekifeszült a romboló barbár erőszaknak, s az életét kioltó golyóktól halálra sebezve így szólt: - Megmenekültek? Igen, - válaszolta titkára. Akkor hála Istennek! Így tehát a jó Isten elfogadta az én áldozatomat. „Köszönöm a jó Istennek és az Úr Jézusnak, hogy nagypénteken velem együtt, érte szenvedhetek.”

Nagypénteken történt, - akkor magaslott fel a Golgotán a kereszt -, a hős lelkek ihlető ünnepe.

Édesanyjától tanulta: - „Ha az ember választás elé kerül, válassza mindig a nehezebbet, mert biztosan az a helyes út. Én mindig ezt az elvet követtem és soha sem bántam meg.”

Vértanúság - s az élet szeretetének szolgálata -, a másik életét szerette. Aki- ket megmentett az élet hordozóivá lettek, - a romok felett új magyar élet fakadt a bölcsőt ringató szeretetből.

A mai világban keresem az élet üzenetét. A vértanúság és az élet szeretetének szolgálata ugyanaz.

Igy nézem Krisztus keresztjét -, az élet fáját, - s a mai zavaros világban kiutat itt találok. Nézem a keresztben Őt, az áldozatot, a lemondás nagylelkűségét, és benne találok meg az élet sarjadásának zálogát.

Nagyszombat csendes várakozása, a hallgatás némasága ünneplőbe öltözteti a szívünket és a feltámadás hajnalának fényözöne, megvilágítja utunkat kereső lábunk előtt. Megvilágítja szívünket, s a remény ébredez immár, - s hazám megújulását is azoktól várom, kik a feltámadás fényét továbbviszik a jövő nemzedéknek, mert ünnepi üzenet gyanánt magukban hordozzák a feltámadt Üdvözítő életszolgáló szeretetét.

Réthy István

A Keresztrefeszített, és Feltámadt Jézus Krisztus

örömeivel és dicsőségével

kíván Szerkesztőségünk

minden Kedves Olvasónknak**áldott Húsvétot.**

Jön a húsvét! Közeledik legnagyobb ünnepünk. De vajon mi közeledünk-e hozzá?

Az ünnepekkel zavarban vagyunk, zavaradottan nézünk szembe velük.

Nem értjük: - mi az, hogy ünnep? Adig még eljutunk, hogy nem kell dolgozni, hogy ünneplőbe kell öltözni, bizonyos társadalmi konvencióknak eleget kell tenni, gazdagabban terített asztal mellé kell ülni, de magát az ünnepet nem értjük. Családi és nemzeti ünnepeink is talán azért merülnek ki néhány külsőséges gesztusban, de az ünnep lelkét, belső áhitatát már nem tudjuk átélni, mert nem kerestük az utat az ünnep felé.

Azt hittük az jön magától, az élet ízét is azért vesztettük el, mert azt hittük, az jön magától. Nem jött.

Önnök joga van tudni...

hogy miről döntött a Képviselő-testület március 26-i ülésén

Az ülés előtt a képviselők meglátogatták a Tájházat a Régészeti Múzeumot és Timár Máté emlékszobáját. A házigazda Szonda István a helyi, endródi szokásnak megfelelően finom meleg káposztás lepénnyel kínálta meg a jelenlévőket.

A testületi ülés az Endródi Kirendeltségen volt.

A polgármesteri tájékoztatóból feltétlenül említést érdemel, hogy a város belvív veszély miatti első fokú készültsége még talán egy hétig tart. Szerencsére a lassú olvadás nem tette indokolttá a magasabb fokú készültséget.

A hulladéklerakó beruházása megkezdődött.

Nagyenyed díszpolgárává választották városunk jelenlegi polgármesterét, dr. Dávid Imrét.

A statisztikai kistérség megalakítása egyelőre még tárgyalás alatt van.

A polgármesteri beszámoló után Császárné Gyuricza Éva ismertette az Endródiek Baráti Körének három közgyűlési határozatát, mely szerint a közgyűlés díszpolgári címre javasolta posthumus Varjú Vilmos olimpiai bronzérmes súlylökő bajnokot, továbbá a Békés Megyeért kitüntető címre nem tett önálló indítványt, hanem támogatja a város jelöltjét a Kner nyomdát, és végül, hogy a Hősök Napját május 25-én megünneplik, Endrődön ekkor lesz a baráti találkozó is.

A hallgatóság soraiból szót kért Halász Istvánné, a Pedagógus Szakszervezet képviselője. Zárt borítékot adott át a jegyző úrnak, amiben azt kéri, hogy a Kis Bálint Általános Iskola pedagógiai programját vizsgálja felül egy független pedagógiai szakértő, és az állapítsa meg, hogy hány fő létszámmal oldható meg a testület által jóváhagyott program.

Dezső Zoltán képviselő felvetette, hogy nagy marketing lehetősége volt a városnak, az Idegenforgalom 2003 kiállításon. Az épülő fürdővel kapcsolatos információkat már „piacra” lehetett, illetve kellett volna vinni. Ez sajnos elmaradt.

Békés Megyei Vízművek Vállalat részvénytársasággá való átalakulását a testület egyhangúlag támogatta.

Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások módjának és feltételének módosítása.

A szociális tárgyú törvények, módosítása tette szükségessé, hogy a Képviselő testület a saját rendeleteit is módosítsa.

Lényeges módosítás, hogy az időskorúak járadéka és a rendszeres szociális segély a jövőben nem kerül hagyatéki teherként bejelentésre. A város által nyújtott szociális rászorultságtól függő támogatások: időskorúak járadéka, rendszeres szociális segély, la-

kásfenntartási támogatás, ápolási díj, átmeneti segély, és temetési segély. Az elmúlt évben kifizetett szociális támogatások mintegy 56 millió forint tettek ki. Időskorú járadékot 22 fő, 4,4 millió forint, rendszeres szociális segélyt 156 fő, 20,6 millió Ft, lakásfenntartási támogatást 87 fő, 224 ezer forint, fűtési támogatást 911 fő 8,5 millió forint, ápolási díjat 58 fő 12 millió forint, átmeneti segélyt 3920 esetben 9 millió forint, és temetési segélyt 159 főnek 1,1 millió forint értékben fizetett ki az önkormányzat.

Gyomaszolg Kft. által végzett hulladékiszállítási szolgáltatások ár változásait 10% emelkedéssel hagyta jóvá a testület.

Szükségletként vásárlásra 3 millió forint keretet hagyott jóvá a testület, a belvívhitel visszafizetési tartalékkeret terhére.

Óvodák póttámogatási igényének tárgyalása sajnos nem hozhatott olyan eredményt, ami mind az óvodát működtető vállalkozó óvónőknek, mind az önkormányzatnak egyformán jó lehet. Nehéz megtalálni azt a megoldást, ami a lehető legkisebb sérelemmel járna mindkét fél számára, mert sajnos nem szabad mindent csak a pénzügyi eredményekkel értékelni. Vannak olyan tények amelyek nem, vagy csak nehezen számszerűsíthetők. Amikor a közoktatási megállapodások megkötésre kerültek, akkor az önkormányzat és a vállalkozók úgy hitték, hogy mindenki jól járt. Sajnos voltak ennek a megállapodásnak már a kezdetben is áldozatai, ők voltak az elbocsátott középkorú óvónők. A vállalkozásra kényszerített óvónők egy kivétellel elsősorban a gazdaságossági szempontokat figyelembe véve próbálták a létszámgazdálkodásukat kialakítani, és az olcsóbb, a Munkaügyi Központ által támogatott munkaerőket alkalmazni. Egyetlen óvodavezető volt, aki megtartotta a korábbi alkalmazottait, hiszen a gyermekek érdeke, valamint az összesített, jól működő kollektíva érték többlete nehezen számszerűsíthető de a szakmai szempontok ezt mindenképpen indokolták. Ez az óvodai vezetés évről évre a beszámolójában szerényen megjegyezte ugyan, hogy a vállalkozása veszteséges, de ezt a veszteséget a magán pénzből évről-évre megfinanszírozta. A tavalyi viszonylag nagy arányú pedagógusi béremelési költséget az idej normatíva sajnos tudvalevően nem fedezi, így az egyébként is pénzügyileg veszteségesen működő vállalkozó már nem bírta tovább saját vagyonából ezt fedezni. Ebből az okból póttámogatást kért a Kossuth úti és a Selyem úti óvoda vállalkozója. Ennek a kérelemnek a vizsgálata során a Pénzügyi bizottság megállapította, hogy mind két pénzügyileg nehéz helyzetbe jutott óvoda esetében a probléma egyik oka, hogy az engedélyezett és a ténylegesen felvett gyermeklétszám közötti - összesen 29 fő - különbségre nem lehet az állami normatívát igénybe venni. Ez az összeg hiányzik az óvodáknak, de az önkormányzatnak is! Összeségében 8 millió forint. Súlyos hiba volt a város szinten összességében ténylegesen járó normatív támogatás igénybevételi lehetőségének valamilyen formában való meg nem keresése. A pénzügyi bizottság a 2003. első félévi hiány pótlására a javaslatát megtette, amelynek folyósítását ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a két óvoda csak olyan létszámban vesz fel gyermeket, amely után meg tudja kapni az állami normatívát. A Selyem úti óvoda többlettámogatási igényéről, - közel fél millió forint - Szabó Istvánné inkább lemondott, de nem vállalta a folyósítás feltételként azt, hogy elutasít felvétellel jelentkezőt. A Kossuth úti óvoda vezetője, Dr. Csoma Antalné, aki az elmúlt 3,5 év alatt mintegy 5,4 millió forint veszteséggel tudta csak az óvodáját működtetni, további terhet nem tud vállalni, így kénytelen volt a feltétellel folyósításra kerülő 2,4 millió forint támogatást elfogadni. Szívbe markoló döntés volt, hiszen a pénz hatalma győzött, hogy milyen áron azt nehéz lenne számszerűsíteni. A múlt havi számunkban milyen örömmel adtuk hírül, hogy Csoma Antalné megkapta a magas szakmai kitüntetést, a Brunszkvik Teréz díjat. E sorok írója most fájó szívvel állapítja meg, hogy személy szerint semmit nem tudott ezen az emberi és pénzügyi problémán segíteni. Rendkívül sajnálatos, egy, tisztességes, jó szándékú ember és óvónő szakmai elhivatottságból, emberi jó szándékból ilyen lehetetlen helyzetbe került, aminek a folytatása, a további hatása egyelőre még nem látható.

Békés Megyeért kitüntető címre a testület egyhangúlag a Kner Nyomdát javasolta.

Két ingatlan bontását hagyta jóvá a testület: Kossuth u. 20, és Kisréti u. 37 sz. alatt.

Az utakkal kapcsolatos helyzetjelentés érdemi tárgyalásra csak a közmeghallgatás után kerül.

Császárné Gyuricza Éva
képviselő

SPORT

Labdarúgás:

Március 16.

Hőmezővásárhely - Gyomaendrőd
VSE 2:1 (1:0)

Kiss, Katona, Szabó, Kondacs, Danó (Béni) Farkasinszki Hidvégi, Mester, Beinschröt, Kéri, Osán, Göblyös. Edző: Paulik János

Félórás játék után Szücs 10 méterrel bevette a vendégek kapuját. 1:0.

62. percben Szücs ismételt tudott, 2:0.

70. percben Mestert a büntetón belül felrúgták. A jogos 11-est, Hidvégi mellé lötte.

A 90. percben Hidvégi szabadrúgását Beinschröt hálóba továbbította.

A két egyenrangú csapat küzdelmét a szerencse döntötte el.

Jó: Kiss, Kondacs, Göblyös.

A tabellán 14. Gyomaendrőd VSE, 3,3,10, 25:38 12

Március 23

Gyomaendrőd VSE - Szentes 1:4
(1:2)

A tabella éllovasa volt az ellenfél. Az eredmény hűen kifejezi az erőviszonyokat, bár nem játszottunk alárendelt szerepet. Voltak lehetőségeink, de még nagyon hiányzik a csapatjáték.

Jó: Kiss és Hidvégi. A hazai csapat gólját Katona szerezte 11-esből.

200 néző. Játékvezető: Szabó.

Kiss, Csikós, Kondacs, Szabó, Ilyés, (Farkasinszki) Hidvégi Göblyös, Danó, Mester-Osán, Katona. Edző: Paulik.

A tabellán Gyomaendrőd VSE a 14. 3,3,11, 26:42 12

Szeghalom Gyomaendrőd FC 1:1

Azonos képességű csapat izgalmas küzdelme.

Gyomaendrőd Fc 2. 9,5,2,34:10 32

Edző mérkőzés Gyomaendrőd FC - Csabacsüd 4:1; Gól: Hunya, Mátyus, Toldi

Hírek innen-onnan

A Megyei Közgyűlés ünnepi ülését idén Füzesgyarmaton tartotta. Ünnepi beszédet a közgyűlés elnöke Varga Zoltán mondott. A kihelyezett ülés emlékére a városháza falán emléktáblát helyeztek el, amelynek avató beszédét Vigh Ilona a körzet országgyűlési képviselője mondta el. A zászlófelvonást és koszorúzást megelőzte a polgármester emlékező beszéde, és a magyar zászló mellé először felvonták az Európai Unió 12 csillagos kék zászlaját. Emlékfát is ültettek, és megtudtuk, hogy Füzesgyarmat az Unióba „hozományként” hintőkészítési tudományukat, és a helyi gyógyvizet viszi természetesen képletesen.

Március 22-én Budapesten tartotta soros éves közgyűlését az Endrődiek Baráti Köre Egyesület. A közgyűlésen szép számmal megjelentek az egyesület tagjai. Elsőként Iványi László plébános úr, az egyesület vezetőségének tagja megemlékezett az elmúlt évben sorainkból eltávozott tagokról: Hunya Máté, Hunya Máténé Puskás Jutka, Dr. Ugrin Vendelné Duda Klára, Fodorné Timár Irma és Császár Ferenc. A jelenlévők néma felállással és egy fohással búcsúztak. Latorcai János az egyesület elnöke meleg, szívet gyönyörködtető gondolatokkal köszöntötte a közgyűlés tagjait. Császárné Gyuricza Éva titkár az egyesület előző évi pénzügyi jelentését és a vezetőség két előterjesztését ismertette. A közgyűlés úgy döntött, hogy Gyomaendrőd Képviselő-testülete felé indítványozza Varjú Vilmos súlylökő bronzérmes olimpiai bajnokot posthumus díszpolgári címre. Abban is egyhangú döntés született, hogy az egyesület a „Békés megyéért” kitüntető címre nem tesz önálló indítványt, hanem a város által javasolt Kner Nyomda ajánlatot támogatja. A következő találkozót május utolsó vasárnapján, **május 25.-én a Hősök Napján tartják.** Az egyesület tagjai őszi szüretre kaptak meghívást Buczkó Imre tagtársától, amit a jelenlévők nagy örömmel fogadtak el.

Iványi plébános úr elmondta még a helyi egyház híreit, és szólt a jelenlévőkhöz Szabó Zoltánné, aki megköszönte a tagok adományait, amivel a temető karbantartását eddig is támogatták, és kérte az ideai munkákhoz is a támogatásukat.

Március 28-ára a FIDESZ-MKDSZ-MDF frakció tagjai rendkívüli közgyűlést hívtak össze. Egyetlen napirendi pontot jelöltek meg: a megye agrárgazdaságának helyzetének értékelését. Ezt a témát a múlt havi közgyűlés elnapolta. Úgy gondolták az ellenzék képviselői, hogy a jelen helyzetben nem engedhető meg, hogy az agrárkérdés ne időben és ne a súlyának megfelelően legyen kezelve.

Hírek házunk tájáról

Mosoly Érdemrend

HUNYA JOLÁN-t gyomaendrődi magyar-tanárt 2003. február 21-én a Mosoly Érdemrendre érdemesnek találták! A díjról Varsóban döntöttek. Ez a nemzetközileg is elismert egyetlen olyan kitüntetés a világon, amelyre csak gyermekek tehetnek javaslatot. A mosolyrendbe olyan felnőttek kerülhetnek, akik hivatásbeli kötelezettségükön túlmenően sokat tesznek a gyermekek örömeért, boldogságáért, elégedettségéért, vagyis a mosolyáért. Magyarországon eddig négyen – Halász Judit színművésznő, Janikovszky Éva gyermekíró, Kajibás Éva rajztanár, festőművész, és most idén Hunya Jolán kapták meg a Mosoly Érdemrendet. A lovagrend olyan személyiségeket tudhat sorai között, mint II. János Pál pápa, Bill Clinton, Mihail Gorbacsov, Sarah Ferguson, yorki hercegnő és a dalai láma. Hunya Jolán alapította 9 éve a Színfolt mazsorett táncegyüttest. Eddig 50 nagyon tehetséges táncost nevelt.

Március 15-i ünnepségek

Gyomaendrődön az ünnepség Endrődön kezdődött. Szentmisét és ünnepi beszédet mondott Iványi László plébános. Az országzászló előtt az ünnepi műsort a Rózsahegyi Kálmán Általános iskola adta. A zászló felvonás alatt a templom harangjai szóltak. Ma először húzták fel a magyar zászló mellé az Európai Unió zászlaját, a kék alapon 12 csillaggal. A Magyar Himnuszunk után szintén először hallgattuk ezen a téren az Unió Himnuszát Beethoven Öröm ódáját (IX. szimfónia). Ezután a város, az egyház, a pártok és civil szervezetek képviselői koszorúztak.

A mai nap emlékére fát is ültettek, így tisztelve országserzete, az Unió zászlajának.

A faültetést egy diák és egy idős ember közösen végezték, szimbolizálva az életet, a múltat, a jelent és a jövőt. Gyomán délután folytatódott az ünnepség. Ott is kongtak a református templom nagy harangjai, ezzel is emlékeztetve Európát, hogy az elmúlt ezer évben sok magyar vér folyt az európai nép védelméért. A zászlók felvonását, ünnepi megemlékezés majd koszorúzás követte. Az ünnepi műsort a Kis Bálint Általános Iskola diákjai adták. Földesi Zoltán országgyűlési képviselő mondott beszédet.

Gyomaendrőd az Unióba „hozományként” 3 dolgot jelölt meg: a Kner Nyomda termékeit, a paraszt kultúrát őrző Endrődi Tájháza, és a város népi és társastánc kultúráját.

A Szent Gellért Katolikus Általános Iskola tanulói is megemlékeztek az iskolában március 15. hőseiről.

In memoriam

Szülföld: Bölcse, majd koporsó!
Sarkcsillag a négy égtáj felől!
Anyanyelved billyogként jelöl!
Te vagy a téli hó s a tavaszi zöld,

új kenyér íze, lepergő könny sója,
öröm-kacagás, lelki Kába-kő...
Isten áldjon! Te légy végső álmunk,
s ivadékainkba szebb Jövő!

Timár Máté

Hunya András (1913-2003)

Endrődön, a Selyem utcában született 1913. július 24-én. Hunya András és Kovács Eszter negyedik gyermekeként, Ilona, Béla, és László után.

Óvodába járni a gyereket abban az időben még nem volt szokásos dolog, így édesanyja taníttatta. („a legkisebb a legkedvesebb”) Minden iránt érdeklődő kisgyerek volt, így idősebb testvéreitől is sok mindent ellesett, azok iskolai tanulmányiból. Iskolába kerülve rövidesen az iskola büszkesége lett. Mozgékony, mindenütt tevékenykedő,

szolgálatkész diákként, a tanító úr „jobb keze” lett. Elemi iskoláját befejezve Szarvasra került gimnáziumba. Ebben az időben már volt Endrődön „foci csapat”, amelynek hátvéd játékos lett, „Muzsa bácsi” helyét vette át. Sport fejlődését nagyban segítette Simon István, aki 1937-ben került Endrődre, a sport kapcsolatból igaz, hű barátság szövődött. Érettségi után szülőfalujában maradt, a Kereskedelmi Rt-ban, rövidesen mint főkönyvelő dolgozott. Nagybátyja Kovács Dániel mellett hamarosan a cég második embere lett, de a sportot sem hagyta abba. Katonai szolgálatát karpaszományosi minőségben,

zászlósként fejezte be. A II. világháború idején be kellett vonulnia, pedig addigra már menyasszonya volt Varjú Jozefa, (Jozika,) akinek szüleié volt a szikvízgyár (szódagyár). 1942-ben hosszabb szabadságra haza jöhetett, ekkor megkötötték az életre szóló házasságukat. Sajnos az ifjú férjnek hamarosan vissza kellett menni a frontra. Embert próbáló idők voltak ezek az évek. Sajnos hadifogságba esett, majd kórházba került. Négy évet volt távol. Haza érkezésekor már szeretettel várta a kicsi lánya a kis Jozika, és hű felesége. Gyógyulása, szervezete megerősödése után újból munkába állt, régi munkahelyén. Rövidesen megszületett második gyermekük, Bandika.

A boldog kiegyensúlyozott családi életükbe ismét „bele szólt” a történelem. A céget, ahol dolgozott államosították, Endrődön nem kaphatott munkát, így Szeghalomra járt dolgozni, „ingázó” lett. Feleségének is munkát kellett volna vállalni. Mint óvónő sajnos Endrődön nem sikerült, hisz „osztályidegen-nek” minősítették, ezért ő is vidéken volt kénytelen elhelyezkedni. A nagymamára maradt a két gyermek, aki a kis szikvíz üzem működtetése mellett nevelte unokáit. Ezt a kis üzemet is rövidesen államosították, a nagymama megbetegedett, így a feleségnek mindenképpen haza kellett jönni, ápolni anyósát, aki hamarosan sajnos meghalt. Sajnos az ötvenes évek kíméletlen, embertelen politikája tovább szedte ember és tárgyi „áldozatait”.

A családi házat is államosították, orvosi lakásnak szánta a hatóság, amit nagy utánajárással lehetett csak megváltoztatni. Régi, jó cigány származású ismerősei ajánlottak fejük felé fedelet. Az 56-os forradalom eseményeit sem nézte „kívülről”. A 60-as években a saját házukban maradhattak mint bérlők, és ez sajnos így is maradt, a rendszerváltozás után is.. Időskori egyik nagy bánata volt, hogy a saját házában „bérleti díjat” kellett fizetnie. A Szabó Szövetkezet könyvelője lett, innen ment nyugdíjba. Öregkoruk nyugalmát felesége gyógyíthatatlan betegsége zavarta meg. Felesége halála után még egy kis ideig egyedül élt a családi házában, (mint bérlő!) majd az Őszikék Nyugdíjházában lelt otthonra. Nyugodt, kiegyensúlyozott éveket töltött ott, sokat olvasott, a régi időkön gondolkodott. Szerette az állatokat és a madarakat. Elhanyagolt, kivert kutyákat és a madarakat rendszeresen etette. Tavasztól őszig nagy sétákat tett, egészen a hídig is elgyalogolt, nyáron a kora reggeli órákban már szívesen gyönyörködött az otthon parkjában illatozó rózsákban. Gyermekei távol élnek. Nem volt beteges, mégsem érte készületlenül a halál. Álmából február 20-án nem ébredt fel. 89 évesen távozott az élők sorából.

A Szarvasvégi temetőben, felesége mellett alussza örök álmát, nyugodjon békében. Akik ismerték szerették, emlékéit megőrzik.

Márton Gábor

METÁL STOP VAS-MŰSZAKI BOLT

Kerékpár forgalmazó márkabolt és szerviz
Gázkészülékek, kazánok, radiátorok,
csövek, szerelvények

Hűtőszekrények, fagyasztóládák, mosógépek,
háztartási kisgépek

Szórakoztató elektronika

Szegek, csavarok, zárok, lakatok

Fűtőkádák, mosdók, csaptelepek, mosogatók

Villamoszerelési anyagok

GYOMAENDRŐD, Bajcsy-Zsilinszky u. 44. Tel.: 386-909

Forgalmazzuk a cipőipar számára a Keck Cég által gyártott különböző cipőipari ragasztókat, szerszám és talp lemosókat, kikészítőszereket.

MAGÁNVÁMRÁKTÁR

T/fax: 06 66/386-896

06 30/9855-671

Gyomaendrőd Fő u 14.

Historia Domus

AZ ENDRŐDI RÓMAI KATOLIKUS EGYHÁZ TÖRTÉNETE (részletek)

GEORGIUS NEGYELÁK 1761-1764.

1761. májusban foglalta el a plébániát. Előzőleg 1752-58-ig Micskén, 1758-61-ig pedig Margitán volt plébános.

Ez évben p. Kosztolányi a plébánia telkén egy külön lakást épített, a nép segítségével koldulásból, ahol társaival a szigorúbb szerzeti szabályokat, főleg az étkezésben megtartva élhet.

1762. május 3. defuncta est matrona Anna Székely, est, annor 62. Tehát már volt mellékoltár, még pedig – úgy látszik – kettő. Kellott is az itt segédkező sok barátoknak.

Csejtet kisújszállási „uraimék” árendáltak márciustól mindszentig 300 forintért.

A Simai csárdát pedig Hanyecz György a mellette levő zuggal sz. Györgytől sz. Györgyig 150 forintért.

1763. P. Josephus Franc., p. Cosmas Franc. p. Alexander, p. Franciscus Kovács Franc.

Egész zárda! Kár, hogy zárdát nem állítottak.

Bíró: Timár Mihály, jegyző: Schlamatinger György.

1764. júniusban Negyelák György meghalt az anyakönyvek I. kötetének hátlapján lévő följegyzés szerint s eltemették a többiek mellett a templomban. De a Halottak anyakönyvében ez a halálzási eset nem olvasható. Azonban csakugyan itt kellett meghalnia, mert ezentúl sehoh az élők közt elő nem fordul és 5 csendesmise alapítványa is itt van.

Már halála előtt is itt működött, utána pedig ideiglenes adminisztrátor gyanánt P. Félix minorita. Előfordul még P. Anselmus Franc., Petrus Franc. Fr. Philip pus procurat. Mvaradinensis.

Bíró: Katona István.

Ez évben Varjú Erzsébet Dinya Jánosné az ő szöke tehenét „a radnai kalastromnak hagyja sz. mise szolgálatjára.”

Kiszely Katalin pedig az endrői templomra 20 és ugyanabban lévő sz. Szűz képi-re 5 forintot, a nagyváradi barátok templomára 20 forint, a radnaira 10 forintot, misére, harangozásra, szegények ebédjére 35 forintot.

Horvát György végrendeletéből:

1. A feleségemnek hagyom egy csákó tehenet.

2. Néném asszonyoknak is egy pizke tehenet, egy tavalyi borjával együtt.

3. Egy ötödfü üsző tehenet templom számára oly kondícióval, hogy annak árából hét szentmise érettem szolgálódjon, az többi pediglen templom szükségére aplicáltassék.

LÁNYI MIHÁLY

1764. október – 1772. augusztus

1764. Lányi idejövetele után p. Félix minorita az anyakönyvekben capellanusnak nevezi magát.

Bizonyos Pély Martinus „hie in 5-um jam annum conventualistam agens” is kérte Negyelák után a plébániát, de Lányi nyerte meg, ki 1759. óta Mező-Peterden, hová az 1736-ban Váncsodon keletkezett plébánia ez évben áthelyezve lön, lelkészkedett.

1765. „Alább megírtak recopnoscaljuk és adjuk tudtára mindenkinek akiknek illik, hogy mi in anno 1765. látván a szent keresztnek, nemkülönbén a nepomucenus sz. János képeknek romladozásokat és teljességgel való eldülésöket magunkat Tiszt. Plébános Lányi Mihály urunk buzgó kérésére, istenes ítézésére és főképpen azon képeknek szükségés tiszteletére, a gondviselésre, következőképp vállalkozunk: a község a templom előtt és a cinteremben helyezettett keresztkére, - főbíró Katona István több atyafival a helység végén valót ékesítse, - Timár Mihály és Mátyás a szállásoknál állítandó keresztet építse és igazgassa, - Szücs Ferenc, Kovács másképp Hives Tamás utódjaival a kondorosi pusztán állítandó keresztnek fölállítására köteleztetnek; a nep. Sz. János képét mostani törvénybíró Hornok Ferenc és Binges János ugyan

succesoraival és rokonságával állítsa és tartsa fenn. Mely dolognak nagyobb bizonyosságára adtuk és küldtük a mélt. Nagyváradi püspök ö Exellenciájának szentszékére ezen levelünket.” (Pléb. Levéltár)

Kisegítő barát P. Bartolomeus.

1766. Ludimagister Georgius Kovalcsik annor 23, „nisi organum mobiliter pulsaret”. Jövedelme: 19 forint készpénz; leticale köb., - deputatum 23 frt, 80 köb. gabona; - 3 köblös búza, 3 köblös árpaföld, összesen 116 frt.

A plébános jelenti, hogy temploma igen szűk, nagyobbításra (az uraság megígért segítségével) már gyűjtött 250 köből meszet és 100 ezer téglát. 2) Teljes búcsú kieszközlését kéri. A püspök ezt legközelebbre megígéri.

Volt a templomban a Kármelhegyi Boldogasszonynak egy oltára. Ezt a püspök november 2-án (halottak napján) privilegiáltta teszi, hogy bármely pap ott misézék, „anima ipsa de thesauro... indulgentiam consequatur.”

Segédek: P. Bartholomeus, P. Josephus Pongrácz, P. Simon minorita, - Adamus min., - Capellanus P. Antonius Agotha.

1767. A templomhoz új épületet és 1769-ben téglatornyot állítottak; e végre minden lakosra 10 garast vetettek ki s a káptalantól 1000 tallért kölcsönöztek, melyet 1773-ban fizettek vissza.

Bíró: Hornok András

1768. Agotha Ér-Keserübe megy plébánosnak. Helyébe jön Soltiss Sándor.

Bíró: Varjú György.

A helység jószágai: 13 öreg tehen, 1 üsző, 2 bika, 3 rugott borjú, 1 ökör borjú, 16 öreg bika = 36 darab. 6 kanca, 4 rugott csikó, 8 csödör, 5 hámos ló = 23.

Kimutatás az urbarium behozatala véggett tett kérdésekre.

1769. Bíró: Katona István

Az endrői róm. kat. Szent Imre polgári fiúiskola 1940/41. tanévben végzett növendékei

Fényképalbum

Polányi Zoltán, Vaszkó Benedek, Balázs Imre, Hegedűs János, Szabó Károly, Cserven László, Köles Dénes, Mihály János, Puskás László, Kurilla László, Szurovecz F.

Cseh Gabriella, Katona Magdolna, Puskás Julia, Honti Mária, Kurilla Olga, Emesz Ibolya, Timár Margit, Kiszely Jozefa, Weinberger Anna, Timár Ilona.

Révész István hittanár, Vörös Olga óraadó, Dr. Cseh József orvos, Dr. Maác Jánosné osztályfőnök, Dr. Csókási Béla igazgató, Hattuyffy Erzsébet tanár, Dr. Hunya Sándor tanár, Solymosi Gyula tanár.

Varga Lajos, Hanyecz Béla, Duda Benő, Valah Ákos, Fülöp Zoltán, Fülöp Ferenc, Szedlák Zoltán, Soós Sándor, Emesz Oszkár

Katolikus oldal

ÁPRILISI ÜNNEPEK

6. vasárnap: Nagyböjt 5. vasárnapja
 13. vasárnap: Virágvasárnap
 17. csütörtök: Nagycsütörtök
 18. péntek: Nagypéntek
 19. szombat: Nagyszombat
 20. vasárnap: HÚSVÉT
 21. hétfő: HÚSVÉTHÉTFŐ
 27. vasárnap: Az Isteni Irgalmasság vasárnapja
 28. hétfő: Chanel Szent Péter vértanú
 29. kedd: Sienai Szent Katalin Európa társvédőszentje
 30. szerda: Szent V. Piusz pápa

A kat. oldalakat szerkeszti: Iványi László plébános

A katolikus hit elemei (18)

VI. Az Egyház parancsai

1. A vasárnapot és az egyházi ünnepeket szentmisével és munkaszünettel szenteld meg!
2. A kötelező böjtöket és a pénteki bünbánati napokat tartsd meg!
3. Évente gyónjál és legalább a húsvéti időben áldozd meg!
4. Házasságot az Egyház törvényei szerint kösd meg, és gyermekeidet katolikus módon neveld!
5. Az Egyházat anyagi hozzájárulással támogasd.

1. A vasárnapot és az egyházi ünnepeket szentmisével és munkaszünettel szenteld meg!

Már az ószövetség Tízparancsa is előírta az Úr napjának a megszentelését. Ez azonban a szombat volt. Az ószövetségi „sabbath” (szombati pihenőnap) az újszövetségben átkerült vasárnapra, mert az Úr ezen a napon támadt fel halottaiból. A vasárnapon kívül Magyarországon három parancsolt ünnep van: január 1. Szűz Mária, Isten Anyja ünnepe, augusztus 15. Szűz Mária mennybevétel, december 25. Karácsony.

2. A kötelező böjtöket és a pénteki bünbánati napokat tartsd meg!

A bünbánati cselekmények

A jó keresztény vezekel a saját bűneiért is, mások bűneiért is. Jézus mások bűneiért vezekelt, hiszen magára vette a „világ bűneit”. Vezekelt, amikor 40 napig a pusztában böjtölt meg imádkozott, és vezekelt szenvedéséért és haláláért.

Nekünk saját bűneinkért már csak azért is kell vezekelnünk, mivel a gyónásban nagyon kicsi szokott lenni az elégtétel. Mások bűneiért azért vezeklünk, mert sajnáljuk őket, és mert Jézus is sajnálja őket.

Jézus engesztelve vezeklünk a bűnösökért, akik közé mi is tartozunk. Van erre havonta két engesztelő nap: az elsöpéntek és az elsőszombat. Az elsöpénteket Alacoque (álalakok) Szent Margit által egy jelenésben maga Jézus kérte, a másik napot pedig a Szűzanya kérte Fatimában. A magánkinyilatkoztatásokat elfogadni senkinek sem kötelező, de ahogy a Szentatyja mondta, az ilyen engesztelő napok megegyeznek az Anyaszentegyház gondolatvilágával.

A péntek mint bünbánati nap

Századokon át egyházi parancs volt, hogy pénteken nem szabad húst enni. Az Egyház fokozni akarta ennek a bünbánati napnak az értékét azzal, hogy - a nagyböjti időszakot kivéve - pénteken bármely önmegtadással eleget tehesünk az egyházi parancsoknak, csak tegyük Jézus halálára emlékeztetve. Ezzel több szeretetet viszünk a péntekbe. A mostani parancs alól nincs fölmentés, mert Jézusra szeretettel és engesztelő szándékkal gondolni és valamilyen önmegtadást végezni bármely munkakörben lehetséges. A péntekre vonatkozó mostani egyházi parancs személyes odafigyelést kíván. Az Egyház éppen ezt akarja, s a lelkeknek éppen ez válik javára.

A hústilalom és a szigorú böjt
 Hústilalom
 A hústilalmi napokon nem lehet válogatni a bünbánati cselekmények között, mint ahogyan a közönséges pénteken megtehetjük, mert ilyenkor a hústilalmat nem lehet átváltani. Hústilalmi bünbánati napok: a nagyböjt péntekjei és a hamvazószerda.

A szigorú böjt
 Szigorú böjt napján csak háromszor szabad enni és e háromból csak egyszer szabad jóllakni. Ez azonban csak 18-60 évig kötelező. (Idősebbek és fiatalabbak többnyire kénytelenek naponta többször is enni.) Csak két ilyen nap van: a hamvazószerda és a nagypéntek.

A hústilalom és a szigorú böjt alól van fölmentés, mint pl. a betegek és azok, akik nem saját asztaluknál étkeznek.
 A plébános személy szerint is adhat valakinek fölmentést.
 Az evés ösztöne a legeslegerősebb emberi ösztön. Aki ezt a testi ösztönt féken tudja tartani, az könnyebben lesz úrrá a veszedelmesebb ösztönökön is.

Összegezve:
 Évközi péntek: bünbánati nap. Mindenki maga választja meg; vagy hústilalom, vagy többlet ima, többlet jócselekedetek (tehát ha valaki évközi pénteken húst eszik, nem bűn, csak végezzon valami jócselekedetet.)

Nagyböjti péntek: hústilalmi napok:
 Hamvazószerda, nagypéntek: a hústilalom mellett csak háromszori étkezés mellett egyszer lakunk jól.

3. Évente gyónjál és legalább a húsvéti időben áldozd meg!
 A húsvéti idő: hamvazószerdától Pünkösdig. Jézus feltámadásának időszaka intő figyelemztetés, hogy mi is feltámadjunk bűneinkből.

4. Házasságot az Egyház törvényei szerint kösd meg, és gyermekeidet katolikus módon neveld!
 A szentségi házasság kegyelemforrás.

ÁPRILISI MISEREND

Endrőd

Vasárnap: 8-kor, és este 6 órákor. Hétköznap reggel fél 8-kor. Szent Gellért Iskola kápolnájában április 13-án, és 27-én, vasárnap fél 12-kor. Nagyböjti kereszttűt péntekenként 6-kor, vasárnap fél 6-kor. Nagyböjti lelkigyakorlat Endrődön és Hunyán április 9-10-11, szerda, csütörtök, péntek. Vezeti: Joó Balázs gyulai káplán

Hunya

Vasárnap: délelőtt 10-kor. Kedden, csütörtökön, elsöpénteken és szombaton este 6-kor. A szombat esti vasárnapi előesti mise. Keresztűtűt péntek esténként fél 6-kor.

Gyoma

Vasárnap 10-kor, hétköznap reggel 8-kor, szombaton 18 órákor vasárnapi előesti mise. Keresztűtűt: pénteken mise után. Nagyböjti lelkigyakorlat: április 3-4-5, csütörtök, péntek, szombat este 6. Vezeti: mons. Szurovecz Vince pp. káplán, esperes

A katolikusok csakis az illetékes pap és két tanú előtt köthetnek érvényes házasságot. Amikor az eskető pap kérdésére igent mondanak a jegyesek, kiszolgáltatják egymásnak a házasság szentségét.

Mire vállalkoznak? Arra, hogy halálukig hűek maradnak egymáshoz és szeretik egymást, elfogadják a gyermekeket, a kikkel Isten megajándékozta házasságukat, gyermekeiket katolikus módon nevelik, családjukat krisztusi közösséggé alakítják, „kis egyházzá”.

Hogy mindezt megvalósíthassák, szentségi kegyelmet kapnak.

A legtermészetesebb dolog, hogy hívő ember az ő hitét gyermekeinek is át akarja adni. Csak hitében közömbös ember nem törődik gyermekeinek katolikus neveltetésével. Az Egyház csakis azzal a feltétellel keryelteti meg gyermekeket, hogy a szülők valamelyike megígéri a gyermek katolikus nevelését.

5. Az Egyházat anyagi hozzájárulással támogasd.

Minden közösségnek szüksége van anyagiakra. Ennél nincs természetesebb. Aki nem áldoz az Egyházra, az nem szereti Egyházát, nem érez felelősséget iránta. Ami fontos, arra mindig van pénzünk! Csak éppen el kell döntenünk, hogy Krisztus ügye hányadik helyen áll életünkben.

Minden vallást a hívei tartják el. Az Egyház életében már kezdettől fogva jelen volt az egyházi hozzájárulás. A gazdag megtérők önmaguktól is igen nagy összeget adtak egyházi célokra. Az a gazdag katolikus, aki csak annyit ad, amennyit „muszáj”, nehezen fog Isten előtt elszámolni vagyonáról.

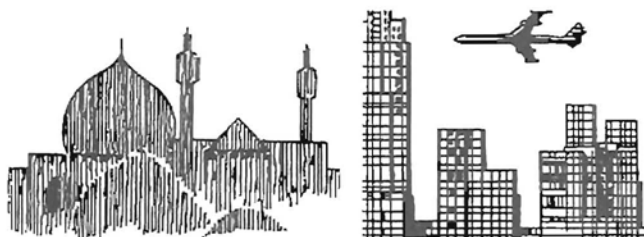
A mise közben följajlás már kezdettől fogva az egyház céljait szolgálta (a szentmiséhez, a papság fenntartásához és a szegények részére).

Manapság többféle hozzájárulást ismerünk: az egyházi hozzájárulást (amit sokan egyházi adónak mondanak), valamint a templomi adományok (akár a csengettyűs perselybe, akár a fali perselyekbe). Van lehetőségünk adónk 1%-át egyházunknak felajánlani, valamint egyházi alapítványokat támogatni, és ráadásul az adakozó adókedvezményt is vehet igénybe.

Mihez kell a pénz?

Egyházi épületek emelésére, fenntartására és karbantartására. Ilyenek a templomok, plébánia-épületek, katolikus iskolák, nevelőintézetek és más egyházi intézmények épületei.

Az Unioba, sajnos, még sok lepusztult egyházi épületet viszünk. Egy-egy templom, vagy egyházi műemlék a falu, város, vagy városrész szimbóluma is. Mindannyiunké.

**Adj békét Uram!
Da pacem Domine!**

IGEN AZ UNIÓRA

Mi magyar katolikus püspökök Egyházunk szolgálatában és a népünk iránt érzett szeretettől vezérelve kötelességünknek érezzük, hogy nyilatkozzunk az Európai Unióhoz való csatlakozás kérdésében. Bátorít bennünket II. János Pál pápa sürgetése a közös európai ház építésére, amelyben kelet és nyugat értékeiből kölcsönösen merítve, emberhez méltó jövő épülhet minden Európában élő nép számára.

Tudjuk, hogy a csatlakozás nehézségekkel és áldozatokkal is jár, de hiszünk a minden emberről gondoskodó Istenben, és bízunk abban, hogy Európa nagyobb közösségében a mainál igazságosabb és testvériesebb világ alakulhat ki.

Mi magyarok európaiak vagyunk több mint ezer éve. Szent István az európai államok családjában egyenrangú államként vezette be őseinket. Európa akkor már évszázadok óta a keresztény hitben élt, mégis az új népek, köztük a magyarok, hozzájárultak a keresztény élet megújításához. A kereszténység határozta meg, megannyi nehézség közepe is, ezer éven át nemzetünk történelmét és kultúráját. A továbbiakban is bízunk abban, hogy megőrizhetjük nemzeti önazonosságunkat, ha mi is akarjuk. Reméljük, hogy az egyesült Európában jobban tudjuk segíteni a határon túl élő magyar testvéreket, hiszen ők is jogos örökösei közös magyar múltunknak.

A XX. sz. viszontagságai igazolták, hogy kis nemzetek és népek önmagukban csak a nagyhatalmak játékszerei. Ezért, ha nem leszünk az egységes Európának alkotó tagjai, akkor könnyen más erők hatalma alá kerülhetünk. Az Európai Unió tizenöt tagországának 320 millió polgára mellett, a belépés előtt álló tíz ország 130 millió lakosa, az egységes Európa tagjaként, biztosan meghatározó erő lesz a kontinens életének alakításában.

A jelen történelmi helyzet mérlegelése, és az ésszerű megfontolás azt indokolja, hogy támogatni kell az európai népek egységre törekvését. Azt ajánljuk tehát a katolikus hívőknek, de minden magyar állampolgárnak is, hogy saját lelkiismereti döntése és felelőssége szerint a népszavazáson támogassa Magyarország európai uniós csatlakozását.

Budapest 2003. március 13.

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia

folytatás az előző oldalról

A szemináriumokat külön kell kiemelni: a jövő zálogai.

Az Egyház szolgálatában álló személyek fizetésére is kell pénz. Erről mondja Jézus, hogy méltó a munkás a bérére.

Ezek a személyek: a papok, a kántorok és sekrestyések, hitoktatók, valamint a plébániahivatalok alkalmazottai, stb.

Azt elvárni, hogy ezek a személyek „Isten iránti szeretetből” kevesebb fizetéssel elégedjenek meg, mint amekkorák az abban az országban szokásos fizetések, álszent okoskodás, mely annak a közösségnek a fukarságát álcázza. Nem egy, a szolgálatban megőregedett lelkipásztor fizetése alacsonyabb a kezdő pedagógus fizetésénél.

Vannak országos anyagi kötelezettségek és a világegyház anyagi gondjai, külön kiemelve a missziókat. Nagy szégyen volna, ha a „frontvonalban” dolgozó misszionáriusainkat cserbenhagynánk!

A nagyhét és Húsvét templomainkban

április 13-21.

	Endrőd	Hunya	Gyoma
Virágvasárnap	8. 18	10	10
Nagyszűrtök. utolsó vacsora miséje	18	16	18
Nagypéntek			
keresztút	9	16.30	17.30
az Úr szenvedése	15	17	18
Nagyszombat			
szentsír adoráció	8-18	9-15	
Vigília, feltámadás miséje, körmenet	18	15	17.30
Húsvétvasárnap	10. 18	8	10
Húsvéthétfő	10. 18	8	10

BOLDOG ORVOS

Batthyány-Strattmann László

Dunakiliti (Moson vármegye),
1870. október 28. - †Bécs, 1931. január 22.

A honfoglalás koráig visszanyúló magyar főnemesi család sarja. A családból több egyházfejedelem, törökverő hős, államférfi és politikus vált híressé.

László tíz éves korától a jezsuiták kalksburgi, majd kalocsai intézetében nevelkedett. 1890-ben érettségizett, utána a bécsi Gazdasági Akadémián, majd a Rudolphiana Tudományegyetem kémia szakán tanult. 1896-ban bölcsészdoktorrá, az orvosi kar elvégzése után, 1900-ban orvosdoktorrá avatták. Orvosi pályáját sebészként kezdte meg. Közben - 1898. november 14-én - feleségül vette Coreth Mária Teréziát.

1901-ben az atyjától kapott köpcsényi uradalom kastélya mellett húsz- később harmincágyas kórházat rendezett be szegény betegek számára. Kórházat létesített a körmendi kastélyában is, s kora legmodernebb gyógyászati eszközeivel szerelte föl. Maga is készített ilyen eszközöket. Kórházaiban sebészként főleg szemműtéket végzett. A szegényeket ingyen kezelte, látta el orvossággal, a nincsteleneket pedig ruhával és pénzzel is támogatta. Három vármegye beteget keresett föl, naponta 60—100 beteg érkezett. Mindig a legelhagyottabbakkal kezdte, a gazdagokat lehetőleg más orvoshoz küldte. 1921-től évenként általában ötezer beteget látott el a körmendi kórházban; életében mintegy 30.000 szemműtétet végzett. A saját költségén segítőtársakat, orvosokat, ápolónőket fogadott föl. Mindez fölemesztette vagyona nagy részét, az állam mégis a teljes vagyona után vetette ki az adót, amit ő - utánajárára nem lévén ideje - meg is fizetett.

Az első világháború alatt a bevonult köpcsényi orvos teendőit is ellátta. Legfőbb segítsége a felesége volt. 11 gyermekük közül a szent életű Ödön 21 éves korában meghalt.

1907-től haláláig naponta elimádkozta latinul Szűz Mária kis szolozsmáját, családjával együtt szentmisét hallgatott, este rózsafüzért imádkozott. 1916-ban feleségével, Ödön fiával s sógornőjével (Coreth Lilivel, aki később bencés apáca lett) belépett a ferences harmadrendbe. Operáció előtt és alatt mindig imádkozott, s gondoskodott betegei lelki gondozásáról is.

Távozásukkor egy-egy vallásos kiadványt vagy legalább egy szentképre nyomtatott imádságot adott a kezükbe.

Ritkább műtéteiről orvosi lapokban számolt be, évi jelentéseit ki nyomatta. Több magas kitüntetést kapott, de legkedvesebb kincse a Mária kongregációs érme volt, melyet halálós ágyán László fiára bízott. Németújváron temették el a ferences templom alatti családi sírboltban, az oltár mellett. Boldoggá avatásáért a bécsi és a szombathelyi egyházmegye sokat fáradozott.

A Szegények Orvosát II. János Pál pápa több ezer magyar zarándok és a teljes magyar püspöki kar jelenlétében avatta boldoggá, 2003. március 23-án.

RÁKÓCZY (rákóczi és felsővadászi)

Történelmi fényű, régi magyar nemes család, mely az Árpád-kori első királyaink alatt hazánkba jött Radoan és Bagath nemből eredt. A Bogát-Radván nemzetségből hat család ágazott ki, úgymint a Rákóczy, Morvay, Körtvélyesy, Czékey, Monoky, és Izsépy, mely most is él, a többi kihalt, elhalt, elenyészett családok. Krónikáink szerint a család Csehországból vette eredetét, s ősi birtokai Zemplén vármegyében voltak. A család egyenes leszármazása a Rákóczyak eredete 1227-től vezethető le, Csepán fia Csíztól. A XVI. századtól a XVIII. század elejéig nemzetünk történelmének minden lapján ott lelhetők. Felemelkedésétől az enyészetig, hazafiakat mutatott, milyeneket tán egyetlen más családnak sem. Folytonos küzdésből állt a család sorsa, mely a nemzetével volt egybe forrva, s győzött vagy bukott, -de áruló nem váltott közülök soha. És midőn letűnt közülök az utolsó élő ivadék is, megmaradt a fényes név a nemzet osztatlan kegyeletében.

Meg sem kísérlelhetjük a Rákóczy családfa ismertetését, a terjedelme miatt. Ezért csak a történelemből is jól ismert alakokat idézzük fel:

Rákóczy Zsigmondnak két fia lett: György és János.

György jeles katona volt. 1559-ben Füleket elveszte után Balogh váránál török fogságba esett, innen 1000 talléron váltá meg magát.

János 1558-ban Zemplén vármegye táblabirojává választatott, 1588-ban Likava várkapitánya volt.

I. György, fiatal korában várad kapitány volt, utóbb 1630-ban erdélyi fejedelemmé választatott, és azon évi sept. 20.-án méltóságába felavatott. Kormányja szerencsés vala, ő eszközölte 1645-ben a linczi békét. Erdély alatta virágzott, pártolá a tudományosságot, és gyarapítá családi birtokait. Második neje Lorántffy Zsuzsanna, aki 3 fiút szült, II. Györgyöt, IV. Zsigmondot, aki fiatalon 29 éves korában halt meg, és Ferenczet, ki öt éves gyermek korában halt meg. I. György 1648. octob. 11.-én, kora 55. évében halt meg. Gyulaféhváratott

I. György: fiatalon 1633-tól várad kapitány, a hajdúság tábornoka, Bihar megye főispánja. Még apja életében 1642-ben erdélyi fejedelemmé választatott. 1643-ban nőül vette Batori Zsófiát. Atyja halála után a fejedelmi székbe ült, de azt utóbb kevesebb számítással, több hiúsággal, főleg a lengyel korona hajhászása miatt elveszté. Vitéz katona, gyengébb hadvezér volt atyjánál. 1660-ban döntő csatát vívott a törökkel. Eltemettetett Sáros-Patakon, egyetlen fia maradt:

I. Ferencz, ki 1645-ben született. 1652-ben atyja kívánságára megválasztatott ugyan erdélyi fejedelemségre, de atyja szerencsétlensége miatt kormányra soha sem juthatott. Sáros vármegye főispánja. A Wesselényi összeesküvésbe bele keveredett, anyja Batori Zsófia közbenjárására, 885.000 forint fizetés mellett szabadult meg társai sorsától, a kivégzéstől.

Neje Zrinyi Ilona volt, aki 3 gyermeket szült, III. Györgyöt, Julianna Borbálát és II. Ferenczet.

Ferencz meghalt 1676. július 8.-án, Kassán temették el. Özvegye, Zrinyi Ilona 1682-ben Tokóly Imréhez ment férjhez.

II. Ferencz, ki 1676. marc. 27.-én született Borsi kastélyban. Alig negyedfél hónapos korában vesztette el atyját, aki végrendeletében

Nagy magyar családok a történelmi Magyarországon

gyermekait Lipót császár különös pártfogásába ajánlotta. A magyar tanácsosok csak nehezen bírták kivinni, hogy Lipót főgyámsági jogának fenntartása mellett az édesanya, Zrinyi Ilona magyar környezetben, nevelhesse gyermekeit. Előbb Munkácson, Sárospatakon, Regécz várában éltek a Tokóly Imrével való házassága után is. Katolikus hitben nevelkedett. Munkács várának bevétele után anyjával és nővérével együtt Bécsbe mentek. A király Kollonics bíbornokot bizta meg neveltetésükkel, aki el akarta nemzetétől szigetelni. Nénjét az Orsolyák Intézetébe adták. Ferenczet miután nevelőjét Badinyit is eltávolították tőle, a jezsuiták kollégiumába adták. 1690-ben a prágai egyetemre ment, természettani, matematikai, építészeti és hadtudományi tanulmányokra. Anyját Thököly kiváltotta, és Konstantinápolyba vitte, az udvar még azt sem engedélyezte, hogy Ferencz elbú-

csúzhasson anyjától, akit többé nem is látott. 1694 májusában visszatért Magyarországra, sárosvármegyei főispáni széklet kapta.

Sárospatakon, Eperjesen élt feleségével, a közügyektől távol tartotta magát. Ekkor még a magyarok sem bíztak benne. Első fia 1696-ban született, akinek keresztapjával Lipót királyt kérte föl. 1699-ben érintkezésbe jutott Bercsényi Miklós gróffal, aki hamar felismerte, hogy Rákóczyban a "német köntös alatt is igazi magyar szív dobog"

A magyar alkotmány üldözése, az ősi szabadság visszaszerzésének szükségessége mindinkább megérlelte Rákóczyban annak tudatát, hogy ő van hivatva az alkotmányosságnak fegyveres erővel való visszavívására. 1700. november 1-én Rákóczi Bercsényivel együtt érkezettnek látta az időt a cselekvésre. Levelet írt a francia királynak a levél árusulás miatt nem jutott el a címzetthez. Rákóczit császári tábornok elfogta és ugyanabba a börtönbe szállították (Bécsűhely) ahol 30 évvel előbb nagyatyja, Zrinyi Péter is sánylódott kivégzése előtt. Nagy nehezen tudott csak Lengyelországba menekülni, ahol találkozott Bercsényivel, aki sürgette, hogy indítsa meg a harcot Magyarországon. 1703. június 15.-én megindult a Bercsényi által felszereltetett lovascsapattal és a francia király pénz segítésével. Kliniec faluban fogadta Esze Tamást és csapatát. Összesen voltak alig 3000-en. 1705 tavaszára Rákóczi serege már elérte a 100 ezer főt. 1704 júliusában erdélyi fejedelemmé választották, a vezérlo fejedelem címet kapta. 1705-ben Szécsényben országgyűlést hívott össze, 1707-ben Ónodra hívta össze az országgyűlést (június 13.-án) amely kimondta a az ausztriai ház trónvesztettségét. Rákóczi nem akart király lenni, a bajor és a szász fejedelmet akarta megnyerni, de azok visszautasították. XIV. Lajos sem akart vele szövetségre lépni. 1708.-ban a kurucok nagy vereséget szenvedtek Trencsennél. 1710. jan. 22.-én eldöntetlen csatát vívott, lengyel katonái megszöktek, így visszavonult. A maradék csapatban fellépett a pestis. 1711 február 21.-én elhagyta az országot, a béketárgyalást Pálffy Jánosra bizta. Előbb Lengyelországba, majd Franciaországban élt, 1717. szeptember 15.-én hajóra szállt és Törökországba indult társaival, onnan már nem jött vissza. Előbb Konstantinápolyba, 1720-tól Rodostóban kolostori életet élt. Bercsényi is meghalt. 1735-ben április 8.-án nagypónteken meghalt. Testét édesanyja mellé Konstantinápolyban temették, szívét Grosboisba vitték. 1906-ban hamvait anyja és társai hamvaival együtt lelkes nemzeti ünneplés közben Kassán helyezték örök nyugalomba. Így enyészett el e nagyfényű család, melynek emléke történelmünkkel összeforrva maradt.

Bebocsátásra várva...

(Kereszténydemokrata szemmel a koppenhágai döntésről)

Tavaly, december 13-án, Koppenhágában lezárult egy szakasz az Európai Unió történetében. Tíz tagjelölt országgal befejeződtek a csatlakozási tárgyalások. Lezárult egy korszak, melyet Európa kettéosztottságának nevezünk.

Sokan úgy minősítik, hogy a csatlakozási tárgyalások lezárása Ciprusral, Csehországgal, Észtországgal, Magyarországgal, Lettországgal, Litvániával, Máltával, Lengyelországgal, Szlovákiával, és Szlovéniával az 1993-ban ugyancsak Koppenhágában elindított, Európa megosztottságának felszámolását célul kitűző folyamat történelmi mérföldköve volt. Az Unió ezen országok csatlakozására 2004. május 1-ét jelölte ki. Az Európai Tanács hangsúlyozta, hogy a tárgyalások eredményei szilárd alapot nyújtanak az új tagállamok integrációjához, s emellett biztosítják a kibővülő Unió hatékony működését is. A létrejött megállapodás alapján a csatlakozó országok felzárkózását, versenyképességüknek javítását, különös tekintettel a mezőgazdaságra és vidékfejlesztésre.

Reménykedtünk és bíztunk.

Azt hittük, hogy a keresztény európaiság gondolata, mely 2000 év alatt kiállta az idők próbáját, melynek sikeréért kevés nemzet hullatott több vért, mint mi, és kevés országnak jutott több megpróbáltatás, nem egyszer megaláztatás, mint nekünk, végre megkapja megérdemelt jutalmát.

Úgy véltük, hogy az Unió, mely a II. világháborút követő nagy kereszténydemokrata gondolkodók – Robert Schuman, Jean Monnet, Konrad Adenauer, Ludwig Erhard – felismeréséből, politikai éleslátásából született, értékeli mindezt.

Azt reméltük, hogy az Európai Unió, mely a Montanunio létrehozásával indult, de a Római-szerződésben teljesedett ki, ma is az emberi személyiség és a személyes szabadság tiszteletén alapul, és az emberi összetartozás, az egymásért való felelősség tudatára, a keresztény humanizmusra, a társadalmi igazságosságra – mint értékrendi alapra – épít.

Bíztunk, hogy a nemzetünket és országunkat ért szörnyű igazságtalanságok, a felaprózottság, a 40 évig tartó politikai elnyomatás és szenvedés, 1956 hőseinek véraldozata, határaink megnyitása, a német egyesítés, 12 éves töretlen munkánk, a rendszerváltás megszenvedett kudarcai és sikerei, a hazai gazdaság eredményei feljogosítanak bennünket arra, hogy egyenrangú partnereként vehessünk részt a tárgyalásokon, s olyan döntés születik, amelyben a jogok és köteleességek összhangban vannak.

December 13-án este megszületett a megállapodás, ez a kijózanító mérföldköv. A záró tárgyalásokon a nehézségek lényegét az jelentette, hogy a dán Elnökség kidolgozott egy pénzügyi csomagtervet a csatlakozásra váró 10 ország számára. Ez 2,2 milliárd euróval alatta maradt az 1999-ben Berlinben, az Unió tagországai által a bővítés 2004-2006 közötti időszakára elfogadott támogatási összegnek. (1999-ben Berlinben a bővítésre 42,5 milliárd euró támogatást szántak!)

Az így előterjesztett összeget a csatlakozásra váró országok természetesen kevesellték, viszont az Unió tagországok sokallták.

Két napos küzdelem után kétes győzelem született, az Unió valamivel több, mint 400millió euróval megemelte a támogatást. (Ezt az összeget az újonnan csatlakozó országok nemzeti költségvetési mérlegük javítására egyösszegű egyszeri

támogatásként kapják, 2005 és 2006 folyamán. Viszont a befizetési kötelezettségünk terén a csatlakozásra várók nem kaptak kedvezményt, így 2004-2006 között 14,5 milliárd eurót kell majd befizetnünk az Unió közös kasszájába. A tárgyalások nyertese Lengyelország, és Csehország. Annak ellenére, hogy nálunknál sokkal gyengébb pozícióból indultak, mégis sokkal többet tudtak kiharcolni, mint a magyar kormány.

Hazánk a 2004-2006 közötti időszakban az EU költségvetéséből 5,1 milliárd euróval részesedik majd, melyből a (feltétel nélküli) kifizetések 3,5 milliárd eurót tesznek majd ki, míg 1,6 milliárd euró megszerzésére pályázati úton nyílik lehetőség.

Ezzel szemben Magyarország 2,3 milliárd eurót fizet majd a közösségi kasszába, azaz az első három évben ténylegesen 1,4 milliárd euró költségvetési támogatást kapunk, ami kiegészül még 148 millió euróval, melyet a határvédelem megerősítésére, az ún. „schengeni határok” kiépítésére adnak, s ami e költségek valamivel több mint kétharmadát fedezi is.

A vártnál rosszabb a helyzet a mezőgazdaság- és vidékfejlesztési támogatások vonatkozásában is. A mezőgazdasági közvetlen kifizetések tekintetében az Unió igen kemény álláspontot képviselt, amelyet a tagjelölteknek csak a tárgyalások végrehajtásában sikerült némileg kedvezőbbé tenni. Az Unió úgy látta ugyanis, ha a tagjelölt országok gazdálkodói a csatlakozás pillanatától 100%-ban részesülnének az uniós agrártámogatásban, az gátolná gazdaságuk fejlődését és konzerválná a jelenlegi termelési színvonalat. Az Unió egy kilenc éves ún. „bevezető” szakaszt javasolt, melynek a végén, tehát 2013-ban lenne lehetőség az akkori támogatási összeg 100%-ának elérésére.

A tárgyalások során a tagjelölteknek sikerült ugyan ezt a szakaszt hat évre lerövidíteni, úgy, hogy az uniós közvetlen kifizetések változatlanul csak 9 év után, 2013-ban éri el a 100%-os szintet, de ha a nemzeti költségvetési források és az elnyert uniós pályázatok biztosítják, lehetőség lesz az uniós támogatás 30%-os nemzeti kiegészítésére. Magyarán szólva, engedélyt kaptunk, hogy saját pénzünket, -erős korlátok között- elköltessük.

Joggal merül fel a kérdés, a költségvetés mely területeiről, kiktől lehet majd 2004-től a szükséges pénzt elvonni, hogy a hazai gazdák- nak ezt az összeget odaadhassuk.

Ha sikerült ezt a kiegészítő támogatást biztosítani, egy francia gazda még akkor is két és fél-szer akkora támogatásban részesül a következő 10 évben az uniótól, mint egy magyar gazda az uniótól és a magyar költségvetéstől együttesen.

Mivel az Unióba történő belépéssel a hazai piacvédő intézkedések (uniós vonatkozásban) megszűnnek, a lényegesen nagyobb dotáció miatt olcsóbban termelő uniós gazdák termékei piacot fognak elvenni a hazai gazdáktól. Nyugati lapok máris arról cikkeznek, hogy a magyar mezőgazdaság érdemi konkurenciát nem jelent majd az EU-ban, így azok csak jelentős, az egész lakosságot érintő áremeléssel tudnak majd védekezni a versenyhátrány ellen.

A mezőgazdasági termelési kvótákat egyéni elbírálás alapján alakította ki az Unió. A tej esetében a polgári kormány álláspontja 2,8 milliárd tonna (28 millió hektoliter) évenkénti termelési érték volt, melyről a jelenlegi kormány 25%-kal kisebb értékre hátrált, majd az utolsó órában azt is feladva, 1,99 milliárd tonna évenkénti mennyiségben állapodott meg úgy, hogy az indulókvóta 1,947 milliárd tonna, amelyhez 2006-tól 0,043 milliárd tonna tartalékvóta járul majd. Ez éppen annyi, mint a jelenlegi fogyasztás. (Volt olyan időszak, a nyolcvanas évek végén, a kilencvenes évek elején, amikor a hazai mezőgazdaság több

mint 27,5 millió hektoliter tejet termelt!) Ez pedig azt jelenti, hogy ha egy kicsit emelkedik hazánkban a tejfogyasztás, importra szorulunk.

Érdemes megjegyezni, hogy a lengyelek, az Unió ajánlatát meghaladó további félmillió tonnát harcoltak ki maguknak!

Bár gabona kvóta nincs, de 3,49 millió hektár szántóföldi bázisterületen, mintegy húsz fajta növény vonatkozásában 4,73 tonna/hektár terméshozamról szól a megállapodás. Ha ezt meghaladó mennyiségben termelünk, akkor a támogatást arányosan csökkentik. Ha a 2001-es termelési adatokat nézzük, amikor is a búza átlaghozama 4,32 tonna/hektár, míg a kukoricáé pedig 6,28 tonna/hektár volt, jövőbeni lehetőségeink e területen is csak a jelenlegi helyzetet konzerválják.

De nem történt áttérés a szarvasmarha állomány vonatkozásában sem. Vágási prémiumra mintegy 236 ezer, hús marha prémiumra 94,6 ezer, míg anyatehén támogatásra 117 ezer állat jogosult.

A koppenhágai megállapodás tehát a hazai mezőgazdaság jelenlegi termelési szintjének befagyasztása.

Mindaz bizony kevesebb a vártnál!

Joggal vetődik fel a kérdés, ilyen feltételek között szabad-e csatlakoznia az Unióhoz hazánkknak.

A válaszhoz Orbán Viktort, a polgári kormány miniszterelnökét idézem:

„Igen, még így is érdemes!”

Érdemes, mert a polgári kormány négy éve bezonyította, hogy a nemzeti érdeke és az európai újraegyesítés egységbe foglalható.

Égy olyan nyitott gazdaságú országnak, mint amilyen hazánk, mely kivitelének közel 80%-át az unióba exportálja, az esélyt a fejlődésre, a jövőt a gazdasági versenyben csakis az Európai Unió biztosíthatja. Ismert, hogy az Európai Unió végső célja és értelme az országhatárok feloldása, a népek, és a nemzetek összekapcsolása, ami elemi érdeke a több ország területére szétszórótt magyar kisebbségeknek. Érdemes, mert a tagállamok felismerték, hogy a nemzetek gyengülése az Unió felrovadását, karakterének értékeinek elvesztését is jelentené a globalizálódó világban. Ezért erősödik az Európai Unióban az egyes nemzetek identitása. A szűkmarkúság ellenére az uniós csatlakozással többletforrásra tehetünk szert, mely ha lényegesen elmarad is a várakozásoktól. Mégiscsak többletpénz, „friss vér” a jövőbeni fejlődés vonatkozásában.

Természetesen tisztában kell lenni azzal a ténnyel is, hogy a csatlakozás önmagában nem eredményezi hazánk versenyképességének javulását, az életszínvonal emelkedését, sőt ismerve az árak és bérek kiegyenlítődési folyamatát, a csatlakozás első éveiben az árak gyorsabban növekednek majd. Minden tehát addig is a hazai költségvetéseken, és az elkövetkező választásokon fog múlni.

Ne felejtjük: 2007-ben új költségvetési fejezet indul az Európai Unióban. Egy, a nemzeti érdekeket a jelenleginél hangsúlyosabban képviselő új magyar kormánynak 2006-ot követően lehetősége lesz a mostaninál sokkal kedvezőbb támogatások kiharcolására, megszerzésére.

Mindaz pedig rajtunk múlik!

Április 12-én és az ezt követő választásokon erről is szavazunk majd!

Sikerre csak akkor számíthatunk, ha egységesekek leszünk, és következetesen valljuk, hogy Európa a jövőnk, de Magyarország a hazánk!

Dr. Latorcai János

(A szerző a Kereszténydemokrata Néppárt alelnöke, az Országgyűlés Gazdasági bizottságának alelnöke, az Antall- és a Boross kormány volt ipari és kereskedelmi minisztere)

Endrőd néprajza

Rovatvezető: Szonda István

Tisztelt Olvasó!

Néprajzi rovatunkban a **Csizmadiák és cipészek Endrődön (1870-1950)** című előtanulmányból közlünk részletet. A tanulmány a lábbeli készítés történetének felvázolását tűzte ki célul, hogy a mélyre ható tudományos kutatás eredményeképpen, átfogó képet kaphassunk e mesterség kialakulásáról és társadalmi hatásairól településünkön. **Bízok abban, hogy a kutatás során kiderül, hogy miért ez a szakma erősödött meg és vert tartósan gyökeret Endrődön.**

A TÍMÁR MESTERSÉG EMLÉKEI ENDRÖDÖN

A tímár szó foglalkozást jelent, méghozzá a bőrt kikészítő és egyszerű lábbeliket varró mesterember megjelölésére szolgált. „a szó ismeretlen eredetű, talán a tímó névvel függ össze. Első biztos említése 1240-ből származik „sutor”, azaz „lábbeli varró” értelemben. Középkori gyakorlat szerint a lábbeli varró maga készítette ki a lábbelikhez szükséges bőrt. A tímárok esetében ez keleti módra tímóval megdolgozott fehérbőr kikészítését jelentette.”

„a tímár szónak fokozatosan gyengül a lábbeli varró jellege és inkább a bőrkikészítő jelentése, erősödik meg. Ugyanebben az időben (1387) a varga szó tűnik fel, mégpedig mint egykor a tímár- a lábbeli varró és bőrkikészítő kettős értelemben.” (Néprajzi Lex. 5. 1982: 289.)

A tímárok a történelmi emlékek elbeszélése szerint tehát nemcsak kikészítették a bőrt úgynevezett tímós eljárással, hanem varrott lábbeliket is készítettek. A későbbiekben az iparág szakosodott s a megjelenő varga mesterség vette át a varrott lábbelik készítését.

A bőr tímós cserzésű eljárása következtében válik a csizmadiák később, pedig a cipészek termékeinek fontos alapanyagául. Az anyaggyűjtés során laikusként én is elköttem azt a hibát, hogy azt hittem a két féle cserzési eljárás nem befolyásolja a lábbeli alapanyag minőségét, de adatközlőm Szurovecz László idős csizmadia rögtön kijavított: „A szűcs bőrből nem lehet csizmát csinálni, mer’ akármennyire kezeljük a bőrt a későbbiekben, kiüt rajta a só és vége...”

A tímár mesterség és a csizmadiaság fontos kapcsolatban volt, hiszen a csizma-bőröket kizárólag tímárok készítették.

A továbbiakban tekintsük át a csizmadia mesterség kialakulását, elterjedésének okait, népszerűségét bizonyos területeken. A Néprajzi Lexikon szerint a csizmadia szó szerb-horvát közvetítéssel oszmán-török eredetű. Első említése az írásos anyagban 1594-ből való.

A csizmát pedig 1492-ben említik először hazánkban. Ez a keleti eredetű lábbeli hamarosan kiszorította a középkori divatos lábbeliket. Legfontosabb ismérve a keleti típusú csizmáknak az úgynevezett „fordított varrás” volt.

„Két tüvel dolgoztak úgy, hogy a talp járófelületét nem szúrták át, csak fél mélységig öltötték a bőre. A sarki részt sem varrták a talphoz, hanem a benedvesített csizmát ezen keresztül fordították a színére... A csizma elejét 3-4 ráncba szedték. A XIX. század

második felétől a magyar parasztság számára készült csizmák keleti formái és technikai elemeit fokozatosan nyugat-európai eredetűek váltották fel.” (Néprajzi Lex. I. 1977: 521.)

Endrődön igen sok „Tímár” családnevű ember él. A múlt század tízes éveiben keletkezett anekdota jól szemlélteti a Tímár előnévűek sokaságát a faluban.

„Történt, hogy egy idegen érkezett a faluba Szarvas felől s érdeklődött, miképpen juthatna el Mezőtúrra. Az útbaigazító ember azt mondta neki: Mennyen el a templomig ott találja Tímár bácsit, az majd eligazítja. Az idegen kicsit meglepődve azon, hogy miképpen találja majd meg azt a bizonyos Tímárt, s nem elég, neki Mezőtúr felől érdeklődni, még egy Tímár nevű embert is keresnie kell. No, de elindult s oda is ért a templomhoz hamarosan. A templom előtti téren lát három, idősebb parasztembert éppen diskuráltak. Oda lép hozzájuk, köszön, s azt mondja: A Tímár bácsit keresem. Mire a három öreg kérdően ránéz, s azt kérdezik:

- No de melyiket? - mert bizony mind a három „Tímár” volt.” (Vaszkó Irén gyűjtése)

A tímár mesterségre nemcsak a jelentős számú családnév utal, hanem a faluban gyűjtött tímár szerszámok is. Különböző hűsölők és puhítók, melyek a Tájház gyűjteményében láthatók. A XX. században azonban már egy tímár mestert sem találhatunk Endrődön.

Ennek oka lehetett a folyamatszabályozások miatt lecsökkent legelőterület, amely magával hozta az állatállomány rohamos csökkenését. Oka lehetett még, hogy az itt lévő tímárok a középkori folyamattal ellentétben itt nem a lábbeli varrást hanyagolták a bőrkikészítés túlsúlya miatt, hanem a bőrkészítést hanyagolták a lábbeli készítés túlsúlya végett. Akár hogy is volt, a csizmadia mesterség virágzott a XIX-XX. század fordulóján, kisebb megszakítással (Trianon miatt) az 1930-as évek végéig.

Az endrődi tanoncok névjegyzéke (1893-1910; 1910-1925) szerint a tanoncokat oktató csizmadiamesterek 1893-1925, 56-an 217 tanoncot oktattak s neveltek ki a szakmának. Ebben az időintervallumban a cipészet is szépen virágzott; 38 mester, 160 tanonc kezébe adott szakmát. A csizmadiasággal szemben a cipész mesterség a továbbiakban is tovább virágzott, melynek eredményeként már az 1940-es években szövetezettek alkották.

A CSIZMADIA MESTERSÉG JELENTŐSÉGE ENDRÖD IPAROSSÁGÁBAN A XIX-XX. SZÁZAD FORDULÓJÁN

„Endrődön az első céh 1819-ben alakult, melyet kovács-, kerégyártó-, szűcs-, szabó- és csizmadia mesterek alakítottak. Egy előkerült vándor könyvből viszont kiderült, hogy már 1820-ban a szabók és szűcsök külön céhben dolgoztak (Tímár András szabó vándorkönyve)”

„1900-ban, a községben 726 iparos volt, 1920-ban 635-en dolgoztak az iparban” (Endrődi Füzetek 5. 1996: 17.)

A csizmadiák nagy száma miatt előkelő helyet kaptak az ipartestületben is.

Ellátták termékeikkel nem csak a falu lakosait, hanem a környék paraszttársadalmát

a jó endrődi csizmákkal. A csizmadiák köre két részre oszlott, egyik a vásározó csizmadiák, akik termékeiket messzi vidékre is elszállították, a másik kör, akik helyben értékesítették portékájukat. A sok csizmadia a faluban óriási konkurenciát jelentett minden egyes csizmakészítőnek, hiszen aki egyszer egy rossz minőségű munka miatt elvesztette a vevőkörét nagyon nehezen vagy egyáltalában nem tudta újra visszaszerezni. A megnövekedett minőségi igények miatt, az endrődi csizmák országosan ismert, kiváló termékeivé váltak ennek az iparágak.

Endrődön már 1897-ben működött az Ipartestület, ahol a csizmadiák és cipészek az úgynevezett borszakosztályt alkották. Külön rendezvényeik voltak az Ipartestület épületében bálók, vacsorák, amelyet egyszerűen bős bálnak, bős vacsorának neveztek.

Az Ipartestület építését a helyi iparosok közadakozásból finanszírozták. A csizmadiák egy pár csizma árával járultak hozzá az építkezéshez, ami az akkori viszonylatban nem volt kis anyagi áldozat. Az Ipartestületnek énekkara volt, amelyet dalárdának neveztek, itt is tevékenyen részt vettek a helyi borszakosztály tagjai.

A helyi iparostársadalom életét színezték az iparos csüfölok, melyből most a cipész és csizmadiákról szólók közül olvassunk néhányat:

„Cipész: - Suszter, majszter kaptafa, csirizes a valaga.

Csizmadia:

- Uj a csizmám nyalka,
Eperjesi szabta,
Szonda Pista varrta,
Egyszer mentem el a bálba,
Leszakadt a nyalka csizmám sarka.”

Egy endrődi csizmadia a szarvasi vásárbán eladott egy tótnak egy pár csizmát. Nem lett jó a csizma, hozta vissza a tót.

Nem tudják, hogy Csizma Dia hun lakik? Görbe orra feláll, rossz csizmát csinál... „ (Endrődi Füzetek 5. 1996: 96.)

A CSIZMADIÁK, CIPÉSZEK MINDKETTEN SUSZTEREK

Ha a két szakmát vizsgáljuk a régebbinek mindenképpen a csizmadia mesterséget kell tekintenünk. Amint már az előző fejezetekben felvázoltam a magyar területen a középkorban terjedt el a csizma viselése méghozzá a török hódoltság időszakában. A kezdeti formák a keleti típust tükrözték, s majd csak a XIX. század végén kezdenek elterjedni a nyugati típusú csizmák a parasztság körében. Ahogyan Csaplovics jellemzi a magyarságot értekezésében, azt mondhatnánk; minden magyar csizmában születik. Persze ez még az akkori viszonyok között is túlzó kifejezés lenne, hiszen az elmaradottabb országrészekben, a peremterületeken még nagyon sokáig a bocskor a legkedveltebb lábbeli. A csizmadia mesterség folyamatos megújulását a XX. század élénkülő cipődivatja állítja meg, ennek következtében a század közepére a mesterség megszűnik. A parasztság hagyományos kultúrájának elsovadásával párhuzamosan kiveszik a csizmadia mesterség is. Persze felfog- *folyt. a következő oldalon*

Gyoma néprajza

Rovatvezető: Cs. Szabó István

Törvénykezés, népi közigazgatás Gyomán - 1717-1848

A következő sorozatunkban nem célunk a népi közigazgatás és népi jogszokások részletes taglalása. Csupán néhány gyomai példával szeretnénk bemutatni e szerzteágazó, érdekes és tanulságos területét a néprajztudományának.

A jobbágyság felszabadításáig a községekben a földesúr /vagy megbízottja/ által kinevezett vagy a falu lakói által választott helyi hatóság; „Előjáróság” melynek hatáskörét a szokásjog, a földesúr által kiadott rendtartás, falutörvény állapította meg. Ez a hatáskör kiterjedt a közösség mindenféle igazgatási, igazságszolgáltatási és gazdasági tevékenységére.

Az előjáróság tagjai: főbíró, törvénybíró, és legalább 12 esküdt, ember, a nótárius-jegyző, adószedők, utca kapitányok, tizedesek, éjjeliőrök, kertgazdák, pusztagazdák, hadnagyok, kocsisok, mindközönségesen a „város cselédjei” /vagy a nép nyelvén; a „város kutyái”/.

Fentiek a gyomai állapotokat tükrözik.

A személyi konfliktusok, többségét valóban helyi környezetben nemcsak megoldották, hanem a kiváltó okokra is figyelemmel lehettek. Mint itt közölt példánk is bizonyítja, a legbelsőbb „egyéni életbe” is „sikerrel” beavatkozhattak. „Alább írt praesentibus /=jelenlévő/ adom tudokra mindeneknek, a kiknek illik, hogy minekutánna minden jószágomnak Szerfelett való vesztegetésért s prédálásáért, mód nélkül való tivornyázásom 's korhelkedésem 's bor italomért, Feleségemet minden ok nélkül való üldözése miatt 's korhelekkel 's gyanús Személyekkel való rossz társalkodásomért mind különösen az Atyámfiától mind pedig közönséges Hellyen sok izben meg intetem volna, 's magamat még is meg nem igyekeztem jobbitani, arra nézve most magamat arra kötelezem, hogy mind amennyiszor vala-

mennyiszor a 'fellyebb ki tett akár mellyik rossz tselekedetben találatom azonnal 20 páltzautéssel büntettessem. Hogy pedig mint olyan a'ki még egy Krajtzárt is nem kerestem, sőt a'mi örökségben maradtam azt is gyermekeimtől vesztegettem az e'fféle vesztegetéstől is mind inkább inkább elzárattassam a'Malmomból hogy látassék valami haszon ez után nem úgy mint eddig az ott való Hombárnak /-gabonataról/ kultsát Csapó Mihály Testvér Uram Bátyámnak által adom olly móddal hogy soha hire nélkül /-tudta nélkül/ abból tsak egy szemet sem veszek ki, hanem a'mikor szükségem lésszen a'búzára az említett Testvér Bátyám Uram mérjen ki. Melynek nagyobb bizonyágará adom ezen tulajdon nevem alá írásával meg erősített reversalis /-kötelezvény, írásbeli nyilatkozat/ Levelemet.

Gyomán 13-Augs.1802.

Csapó István s.k."

„Isten képét viselő Nagy érdemű nagy betsülletre méltó Nemzetes Birák Uraimék. Ha az Isten is meg Szokta hallgatni az igaz életű Özvegyeket és könyörül az igyetlen Árván; tessék ki ebbe' a részbe Kegyelmetekben az Istennek képe, hogy hallgassanak meg engemet, és az Istentől Kegyelmetekre bizott Törvény szerint Könyörüllyenek az Özvegyen és ne nyomorítsák meg az Árvát.-Az Istent, magokat Kegyelmeteket, az egész Hellységet, és a magam Leike esméretét hívom én tanubizonyáságul, hogy 29 Esztendő elforgása alatt tisztán ettem én Kegyelmetek között keserűséggel elegyített árva Kenyeremet, még is most méltatlan kell megnyomoríttatnom.-Kegyelmetek az én legközelebb való bizonyásaim, hogy azt az Három akó pálinkát is, melly vagyon én töllem a'Kegyelmetek keze alatt, ártatlanul el véve; nem ittzevel való elmérésre, sőt nem is hogy magam éllyek véle,; hanem azért hoztam hogy gyalró igyetlen özvegyiségén nem járhatok én Sokszor sok és hosszú utat, hogy hát minél hamarébb Szabadulhassak, és

véhessek meg valamit attól a megtesesült tsalárd ördögtől, attól az én adós Pesti Asszonyomtól, a kit Kegyelmetek is jobban esmérnek, tsalárdságáról hogy sem mint igasságáról;elhoztam adósságba gondolván hogy jobb valami mint semmi sem; el hoztam bizonyos emberek tanátlásából akik azt mondták; hogy valamit véhetek tsak vigyek el tőle mert oda vész küiömben az én adósságom; úgy hoztam pedig hogy Felséges Királyunk Kegyelmes parantsolattya szerént és engedelme mellett akóval eladjam; vagy Kegyelmeteknek a Tsapszék számára;vagy ha Kegyelmeteknek nem tettzik, más Hellységbeli Arendátorokat is vele meg kinállyak; a melly élelem keresésének módját a Felséges Királyi Kegyelem, és Kegyelmes engedelem nem tilt helyyességgel.-Az igazságot támastom Szivere Kegyelmeteknek, hogy gondolylyák meg, bizony Özvegynek meg rontása ez, hogy én mamár élelmetől is meg fosztattam buzátskámnak elvétettetésével, ruházatom is levonattól rólam; Hitelesimnek is kezébe adatott életem Pálinkámnak elvételével, mert ebből fizettem volna adósságomat, és abból ruházkodtam volna. -Alázatosan esedezem hát és Kérem Könyörületességre könnyen hajló Sziveket Nemzetes Birák Uraiméknak hadd éllyek én Kezek tsokolása között könyörgök ismét adják meg nekem azon pálinkának árát, hadd fizessek adóssaimnak és hadd ruházkodhassam, Bizony az Özvegyeknek igaz Birája, az Árváknak jó Istene jó néven vészi is Kegyelmetektől az Özvegyen való Könyörületességet és Könyörül a Kegyelmetek maradákn is. Mellyet Nemzetes Birák Uraimék is meg tselekedvén tselekedje meg az Özvegyek Attya is Kegyelmetekkel Szivessen óhajtván és maradok

Nagy Betsülletre méltó Nemzetes Birák Uraiméknak 1796. 8-a Decembris

Leg kisebb méltatlan Szolgáló Leányok özvegy Salánki Mihályné"

Cs. Szabó István

hatjuk ezt ok-okozati folyamatnak, miszerint ha nincs ki a csizmát lábára húzza, a csizmadianak új kenyérkereset után kell néznie. S ez az új kenyérkereset a cipészeten talált meg.

A két szakma édes unokatestvére egymásnak mégis a csizmadiaság szakmai elcsobbsége még ma is kitűnik az idős mesterekkel beszélgetve, akik még ma is azt mondják: „A cipész az suszter, de nem csizmadia! A cipész, az nem tudja megcsinálni a csizmaszárát. A csizmadia, az megtudja csinálni a szárát is, a talpat is. Két túvel kell varni egyszerre, ezt csak a csizmadia tudja.”

másik megközelítést is olvashatunk, mely azt mondja: a suszter kontárt, a mesterségéhez nem értő személyt jelöli. Erre utal egy helyi kifejezés az „összesuszterol” valamit, vagyis csak úgy helyyell-, közel összeüt. Azt hiszem az elnevezés megváltozása hűen követi a bekövetkezett változásokat a csizmadiaság és a cipészeten terén. Ennek kapcsán faggattam adatközlőmet, hogy mellyik szakma az előrébb való? - s megdöbbenésemre azt felelte: „

A cipészé, mert az az uraknak készíti a cipőt, s ha tetszik a vevőnek nagy árat kérhet érte.

Míg a csizmadia felemeli az árat a parasztkok morogva más portéka után néznek.”

Felhasznált források és irodalmak:
Néprajzi Lex. 5. 1982.
Néprajzi Lex. 1. 1977.
Endródi Füzetek 5. 1996.
Vaszkó Irén gyűjtése
Szonda István gyűjtése 2001.

Gyomaendrőd, 2003. március 16.

Szonda István

Érdekes jelenség hogy a XX. századtól kezd általánossá válni mind a két szakmára vonatkozó suszter elnevezés. A suszter szó lexikoni jelentése cipész, eredendően német kifejezés. De egy

Kép: suszterinasok Koósék műhelyéből

Rólunk írták - Olvasóink leveleiből

„VÁROSUNK folyóirat színvonalas és sok irányú szerkesztése ismeretanyaga minden korosztály érdeklődését felkeltette. Ugy a felelős szerkesztő, mint a szerkesztőség minden tagja méltán kapja az elismerő szavakat, írott sorokat. Magam részéről csatlakozom a gratulálók táborához! A jubileum legyen ünnepe írónak és olvasónak egyaránt.

A jövőt tekintve kérem, a szerkesztő munkát lankadatlan kivitartással folytassák az olvasók öröme. Ehhez kívánok erőt, egészséget és még több őszinte dicséret kritikát.

Szeretném, ha Jogi tanácsadás sorozat többször volna olvasható a lapban, pl. különféle szerződésekről (eltartási, adás-vételi, gyámügyi).”

TÍMÁR BENEDEKNÉ
Budapest

„Nekem így jó, ahogyan van. Minden sorát elolvasom. További jó egészséget kívánok a szerkesztőségnek.”

FÜLÖP MIHÁLYNÉ
Gyomaendrőd

„Tisztelt Szerkesztők!

Tekintettel arra, hogy én 1946 óta nem élek a szülőhelyemen, így közvetlen élvezője az ottani eseményeknek, fejlődés adta lehetőségeknek nem vagyok. De érdekel!

Már a hó első napjaiban nagyon várom az újságot, és mondhatom az elsőtől az utolsó betűig olvasom, nagy érdeklődéssel. Itt Mosonmagyaróváron is van ilyen a várost érintő közérdekű újság, de egyre inkább a politikai híreket közli.

Kérem, hogy maradjanak meg ezen rovatok. Munkájukhoz kívánok kivitartást, jó egészséget.”

NARANCSÍK VINCÉNÉ TÍMÁR LUJZA
Mosonmagyaróvár

„Szeretem olvasni: Endrőd régmúltjában történt érdekes eseményeket. Endrőd „nagy” embereinek életrajzát. Mindennel elégedett vagyok és nagy szeretettel olvasom a „gyökerekről” szóló tudósításokat.”

SARKADINÉ SELEM ORSOLYA
Leányfalu

(Hírek házunk tájáról) jó, azonban lehetne bővíteni a témát. „10” (Az Európai Unió kapujában) A politika egyáltalán nem érdekel. „12” (Mária néni meséi) a mese helyett esetleg az irodalmi oldal lehetne bővíteni a klasszikusokkal”.

DAJKA TIBORNÉ
Gödöllő

„Én elégedett vagyok, és csak gratulálni tudok szerkesztőknek! Jó egészséget, további sikereket kívánok.”

TÓTH PÉTERNÉ FEKÉCS BÉLÁNÉ
Gyomaendrőd

„Szívesen olvasnék az új múzeumról részletesebben, vagy hasonló kizárólag endrődi mesterségről. Kevesebb politikai hangulatú, de több helyi eseményről szeretnék informálódni. Stb.”

TÍMÁR IMRE

Megemlékezés és zászlószentelés Hunyán

Március 14-én havazásra ébredtünk, de a lelkesedésünket mindez nem hűtötte le. Hiszen nem csak 1848. március 15-re emlékeztünk, hanem ezen a napon szentelte meg plébánosunk a falu Európa Unió zászlóját is. Ezért is reménykedtünk, hogy sokan leszünk a Művelődési Házban. Sajnos nem így történt. Pedig milyen szép volt!

Már hagyomány iskolánkban, hogy a március 15-ei megemlékezést Timár Lászlóné és jómagam szervezzük meg a 7-8. osztályosok szereplésével. Ehhez most anyagi segítséget is kaptunk a polgármesteri hivataltól, így nagyon szép dekorációval emelhetjük az ünnepség fényét.

Rendezvényünk nyitányaként a Himnusz és az Európai Unió Himnuszát hallgattuk meg, majd Hunya Tiborné polgármester-asszony mondta el ünnepi beszédét. Kiemelte uniós csatlakozásunk jelentőségét. A csatlakozásnak vannak előnyei és hátrányai, de még minden ország nyert, ha az Unió tagjává vált. És ha egy ország nyer, akkor annak minden polgára nyer, lakjon városban vagy faluban.

Az ünnepi beszéd után került sor az uniós zászló megszentelésére.

Iványi László plébános úr szavaiból megtudhattuk, miért kék színű a zászló, és miért 12 csillag díszíti.

„A kék szín a keresztény hagyományban Mária színe. Mária a mi égi Édesanyánk, aki palástját óvón teríti ránk. A tizenkét csillag pedig Mária fején a 12 csillagból álló korona. Jelenések könyve ezt írja: „Az égen nagy jel tűnt fel: egy asszony, öltözte a Nap, lába alatt a Hold, fején tizenkét csillagból korona.” (Jel 12.1)

Az asszony a lelki Izrael, vagyis az ószövetségi igazak és az Egyház eszmei egységbe olvasztott jelképe; átvitt értelemben a Boldogságos Szűz Mária. A nap, hold, csillagok az asszony határtalan méltóságát tüntetik fel.

Hogyan lett az Unió jelképe? Paul Levi zsidó vallású belga polgár a vészidőszak idején fogadalmat tett, ha túléli a háborút és a nemzetiszocialista üldözés borzalmait, katolikus hitre tér. Megtartotta fogadalmát. Az Európa Tanács tisztviselője volt, amikor egy Mária szoborra pillantva eszébe jutott fogadalma, és az Európa Tanács főtákarának ő javasolta a kék alapon a 12 aranyárga csillagot.”

A zászló megszentelésének felemelő pillanatai után következett az iskola tanulóinak előadása.

Először versekkel és Vivaldi zenéjével idéztük fel a tavaszt, majd megelevenedtek 1848. március 15-e legfontosabb eseményei. Láttuk az ifjakat a Pilvax kávéházban, majd az egyetemeken. Láttuk, hogyan foglalták le Landerer nyomdáját, és milyen lelkesedéssel énekelték a Nemzeti Dalt.

Elhittük, hogy ők azok a márciusi ifjak, akik többet tevének huszonnégy óra alatt, mint nagyapáik és apáik míg egy század elhaladt.

A Szózat elhangzása után a Művelődési Ház és a Polgármesteri Hivatal falán elhelyezett emléktáblák megkoszorúzására került sor.

A zord idő ellenére szép nap volt. Bár csak jövőre többen tartanának velünk.

Timár Béláné

HÍREK ERDÉLYBŐL

„... megmarad egy diadalmas erdélyi igazság: ez a föld egymás mellett... megtartja örökös tarka virágzásban a népeket, akik rajta és érette munkálkodnak.“

Kós Károly, 1925.

Március Idusa Erdélyben

Erdély szerte méltóságteljesen megemlékeztek a negyvennyolcas forradalom és szabadságharc 155. évfordulójáról.

Székelyudvarhely: Déli harangszókor székelyruhas lovasok felvonulásával kezdődött az emlékünnap. A nemzeti ima eléneklése után a magyar történelmi egyházak képviselői mondtak ünnepi beszédet, majd a polgármester és a parlamenti képviselő beszélt. Elmondta ünnepi megemlékezését Kövér László a Fidesz Választmány elnöke is. Medgyessy Péter üzenetét a magyar nagykövetség munkatársa olvasta fel. Blaskó János szobrászművész ajándékát, Kós Károlyról mintázott bronzszobrot nagy tapssal köszönték meg az udvarhelyi polgárok.

Csikszereda: Gál Sándor székely honvédezedes köztéri szobrának megkoszorúzása után a mintegy 1500 fős ünneplő sokaság a Vártérre vonult, ott Petőfi Sándor és Nicolai Balcescu szobrai mellett olvasták fel Adrian Nastase és Medgyessy Péter üzenetét. Ünnepi beszédében a polgármester az erdélyi magyarság egységét hangsúlyozta: „Nem a magányos fenyők, hanem az összefonódó erdők tudnak ellenállni a legvadabb viharoknak.“ A városi RMDSZ és a polgármesteri hivatal nem engedélyezte a kolozsvári Márciusi Fórum ünnepi üzenetét felolvasni.

Barót: a református templomban ünnepelt. Az ünnepség végén a Magyarok Világszövetsége küldötte Kossuth zászlót ajándékozott.

Brassó: Zsúfolásig megtelt a színház terme, ahol a Brassói Magyar Dalárda énekelt el a Szózatot.

Nyerges-Tető: A szakadó hó ellenére nagy tömeg gyűlt össze a szabadságharc során hősi halált halt székely honvédek tiszteletére. Az ünnepi műsort Tusnád község szervezte.

Gyergyószentmiklós: A Szent Miklós római katolikus templomban ünnepi szent misével kezdődött az ünnepség, ezt követően az ünneplők a Petőfi és Kossuth szoborhoz vonultak. Az ünnepi megemlékezés és koszorúzást követően körmenet indult a köztetetőbe.

Kézdivásárhely: Több ezres tömeg gyűlt össze a Gábor Áron nevét viselő főtéren, hogy tisztelegjen március 15-e emléke előtt. A városban található 48-as emlékművek megkoszorúzása után kezdődött a lovas felvonulás, a hagyományörző csoportokon kívül felvont a 15. székely határőr gyalogezred, valamint a szegedi hagyományörzők egy csoportja. Ünnepi beszédet mondott a polgármester és Németh Zsolt a magyar Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke. Medgyessy Péter üdvözlő felolvasásra került. Este a Vigadóban ünnepi műsort is tartottak.

Székelykeresztúr: Az ünnep előestéjén két helyi középiskola 400 diákja égő fáklyával vonult végig a kivilágítatlan város főutcáján. Petőfi szobra előtt mintegy 155 keresztúri róttá le tiszteletét a szabadságharc hőseinek emléke előtt.

Bucarest: A Kálvineumban tartott ünnepi megemlékezés ökömenikus istentisztelettel kezdődött. Az ünnepi megemlékezések keretében felolvasták Medgyessy Péter és Markó Béla üzenetét.

Kolozsvár: Mintegy ezren gyűltek össze a Farkas utcai református templomban, az ünnepi istentiszteletre. A templomból az ün-

neplők a Petőfi utcai Biasini Szálló elé vonultak, ahol már reggel koszorút helyeztek el a Funar által vezetett Nagy-Romániai párti küldöttség mintegy 50 fő jelenlétében az 1848-49-ben állítólag meggyilkolt 40 ezer románnak is emléket állító emléktáblánál. Boros János alpolgármester a „városvezetés egy részének nevében“ köszöntötte az egybegyűlteket, Kónya-Hamar Sándor képviselő beszédében cáfolta a „mitoszt“, mely szerint a magyar szabadságharcnak 40 ezer erdélyi román áldozata volt.

Eckstein Kovács Péter szenátor beszédében hangsúlyozta, hogy ha az ország tovább halad a csatlakozás ösvényén, akkor „nem egy másfél milliós kisebbség leszünk, egy húszmilliós országban, hanem egy 12-13 milliós közösség egy 450 milliós Európában. Az ünneplők a Petőfi tábla koszorúzása után a Házsongárdi temetőben koszorúzták meg a Honvéd-emlékművet.

Szilágy megye: Zilahon Wesselényi szobrát, a református templomkertben és központi temetőben a honvédsírokat koszorúzták meg. Ippon az első és második világháború áldozatainak emlékére állított emlékművet avatták fel, Szilágynagyfaluban, és Szilágyosmlyón is ökömenikus istentisztelettel emlékeztek a szabadságharcra.

Nagyvárad: Temfli József római katolikus megyés püspök és Tökés László református püspök nyitotta meg a koszorúzások sorát, Rulikowski Kázmér sirjánál. Sor került Szacsavay Imre és Petőfi Sándor szobrainak koszorúzására is. A rogeriuszi református templomban megtartott istentiszteletet követően a 48-as honvédek rogeriuszi sírkertjében rótták le az ünneplők kegyeletüket. Délután az Allami Színház díszelőadása után 100 fáklya lobogó fényétől megvilágított menetben vonult át a menet a Petőfi parkba.

Nagyzalonta: Lovassy László sirjának megkoszorúzásával kezdődtek a hajdúvárosban a megemlékezések. A református templomban Balogh Barna dobozi lelkész hirdetett ígét. Kossuth Lajos köztéri szobránál mondtak emlékbeszédet. A koszorúzáson a román pártok helyi képviselői is részt vettek, ezután az ünneplők fáklyás felvonulással mentek a városközpontba. Zilahy Lajos Művelődési Házban Zúg március című ünnepséggel, fejezték be a megemlékezést.

Nagybánya: Az ünnep előestéjén a városi színházban tartottak ünnepi előadást. Szombaton koszorúzták az Arany Sas fogadó épületén lévő Petőfi emléktáblánál, majd felavatták a felújított RMDSZ székházat.

Koltó: A zsúfolásig megtelt református templomban a lelkész mondott ünnepi beszédet, majd a Szatmár megyei kórus és az Ifjúsági Keresztyén Egyesület képviselői adtak műsort. Ezután megkoszorúzták Petőfi Sándor és Szendrey Júlia szoborcsoportját.

Máramarossziget: Ökömenikus istentisztelet és ünnepi beszéd után a református templom kertjében a forradalom emlékművénel, majd Leówey Klára obeliszkjénél rótták le a kegyeletüket. Délután a katolikus és református temetőben folytatódott a koszorúzás.

Szatmár megye: Hagyományaikhoz híven a szatmárnémeti Lánocs templomban emlékműsorral kezdtek. A templomból nemzeti zászlót lobogtató fiatalok a református temetőben lévő Kossuth szoborhoz mentek. Délután az Ormos-ház falán elhelyezett Petőfi emléktáblát koszorúzták meg. Az ünnepség este az Északi színház ünnepi előadásával ért véget, ahol Debrecen alpolgármestere Túri Gábor is felszólalt.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület idén is megszervezte a Széchenyi emléktúrát Kőszegremetére, ahol megkoszorúzták Erdély egyetlen szabadtéri Széchenyi szobrát. Nagykarolyban és a megye többi településén is megemlékeztek 1848-49 hőseiről.

Arad: Az aradi vesztőhelyen tartották az ünnepséget.

Temes megye: Temesváron a győródi 1848-as emlékmű koszorúzásával kezdődtek a megemlékezések. Koszorúzták Klapka György szülőházánál is.

Szabadfalun, ahol Petőfit hadnaggyá avatták a református lelkész, a katolikus esperes és a parlamenti képviselőjük mondott ünnepi beszédet. Este avatták fel a Kós Károly Községi Központot és ott koccintottak a márciusi ifjak emlékére, az általuk megfogalmazott gondolatok továbbélésére.

Lugoson gyertyás felvonulás emelte a rendezvény hangulatát.

Dettán, Gátalján, Gyertyámoson, Ötvösdön, Ujszentesen, és Zsombolyán is megemlékeztek a magyar forradalom és szabadságharc 155.-ik évfordulójáról.

Az erdélyi ünnepi beszámoló forrása a „Kronika Erdélyi Közéleti Napilap“ volt.

Összeállította: Császárné Gyuricza Éva

Prokop Péter:

Alleluja

Föltették rá életüket. Elhagytak érte hálót, lakidot, mesterséget, családot. Mint a dunai hajósok, időnként hazatértek. Ilyenkor Péter kafarnaumi lakásán időztek. Térítő útjaikon egyre hosszabb időre elmaradtak vándor élettel, a vándor tanítóval, vándor iskolán szoktak hozzá a hontalansághoz.

Elég nehezen fogták föl bizonytalan jelenüket. De a vonzalom erős kötelék. A holnap, mi lesz velük, a jövő még kevésbé kontúrozódott eléjük. Szeminaristának sem rajzolódik elébe biztosra a sorsa.

A Jordán melletti János hangja, a nagy jel mielőtt eltávozott volna, átjátszotta őket, kinek csak előfutára volt, nem méltó, hogy sarusziját megoldja.

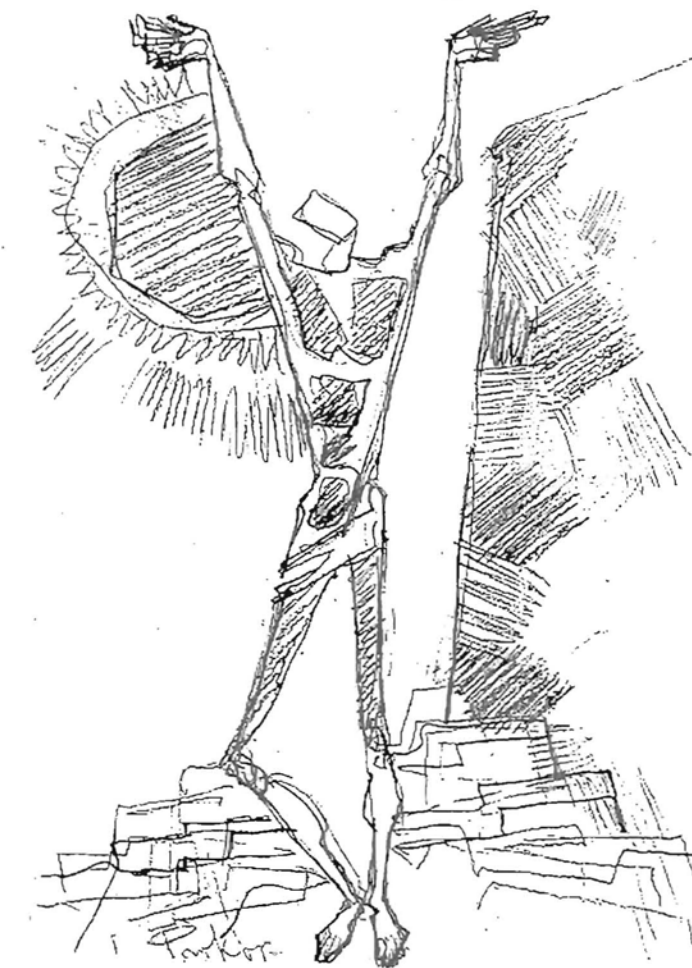
Valami homályos Isten Országáról gyakran beszélgettek. De inkább hasonlatokban. Ők ízesítik majd, mint a só meg a kovász. Olyan hegyre húzó város lesz. Az út porától mentes és vonzó. Vágya a hazátlanoknak. Hálófélék is, melyben jó és rossz halak keverednek. Nekik lesz földadatuk, hogy válogassanak. Oldjanak, kösse nek, megbocsássanak. És drágagyöngy, melyért érdemes eladni mindent, csak megszerezhessek.

Uj királyság? De érthetetlen, miért lógott ismételtlen meg előle. Mi lesz ott a földadatuk? Jakab és János jobb és baloldalára intézkedőkül jelentkeztek. Kicsit nyersnek hatott elutasításuk. A szerkezete Se- hogysem állott egybe eléjük. A gyarlóság szeret rangokban, hivatalokban szerveződni. Magas volt nekik, hogy Péter sziklaságára miként épül rá, amivel a pokol hatalma sem bír majd el.

Tisztán erkölcsi formulákban, nehézkesen képzelődtek. A messiási küldöttet a próféták is csak sejtelmesen híresztelték. A kígyó, az eljövendő asszony meg az ivadéka háttérbe szorultak.

Hogyan fér majd össze oroszlán és bárány, párdúc és gödölye? Nemcsak a zsidóké lesz, az a birodalom mindenüvé elterjed s míg ember él, meg nem szűnik soha...

Mikor határoknak, időben tervezgettek, rájuk csodálko-

Prokop Péter: Győztes halál 1992.

zott: bennetek van. Nem kövekből épül és jogarral kormányoztatik. Ne a farizeusok terminológiájában gondolkozatok! Nyolc jajjal bunkózta le viselkedésüket, mert a maguk dicsőségét keresik, nem Istenén fáradoznak.

A „ki láthat tisztán” bizonytalanságában vergődtek, ami még jobban csigázta kíváncsiságukat. Emelte ideáljait, de ledorongolta bal hiedelmeiket.

A három év gyorsan elszáadt. Újdonsága mint a méz. Valami történni fog. Idegeik az idők teljében vibráltak. A jeruzsálemi bevonulás majdnem királyavatással fölért. A nép őrjögött. Ruháit terítette eléje a porba. Az is igaz, fogukat csikorgatták a papok. Jézus szeme még könnyezett az ujjongásban. Biztos, ami biztos, Péter rejtegette kardját szűkös batyujában. Várt és váratlan esetlegességekre készen.

Am elképzeltetlen gyálatba omlottak a színes re-

ménykedések. Megkötözés, ostor, Pilátus gúnya, a főpap átka, a gonosztevők bűnhődése, a kereszthalál irtózatosaan hömpölyögtek a vak megsemmisülésbe.

Mi várhat a tizenkettőre? Szerencse, ha elbujkálni hagyják védte lenségüket. Ellillannak majd, visszalopakodnak a tóhoz. Hálót foltoznak. Újból kezdenek. Az idő gyógyít. Fialok és nőtlenek. Az elhagyott családba visszakéredkednek.

De a legtisztességesebb ember, kit Péter vakmerően, lelkesedésében az Isten Fiának emelt meg, nem csapta be a hozzásegődötteket.

Föltámadott. Győzött a halál fölött és visszajött. Belátassa velük Végre, miről is van szó. Mi a hivatásuk.

A hét első napja a fixpont, honnét kiemelhetik a Világot, S önmagukat félreértéseikből a mágikus új szférákba. Az elmentmondásoknak így kellett befejeződniük, hogy belásák.

El nem kerülhetik saját keresztútjukat, melyet ha nem is keresnek, Végig kell járniok. De a tizennégy állomás a tizenötödikbe torkollik, mely a halálból az örökletbe folytatódik.

A régi keresztények templomaikban a Pantokrátorra szögezték tekintetüket. Csak tíz század után jelennek meg az első feszületek. Az öncélú önkínzók még későbbi eltvelyedések. Hagyd a szögesövet, majd akaratod ellenére is, úgysis mások fölőveznek! De akkor fogadd el meglepetésükre!

Ha nem támadt volna föl Krisztus — kiált Pál apostol — hiábavaló volna a hitünk! Meggyőződése nélkül vedd kalapodat! Akaszd szögre múltadat! Ne csald többé önmagadat! Nehéz, kegyetlen, elviselhetetlen az iga a tavaszi húsvéti alleluja nélkül. Miért nem várt másfél napot Júdás, a szerencsétlen?

Az irgalmas nővértől búcsúzkodva sajnálkozik így a meggyógyult ateista: de rosszul jár kedves, ha nincs mennyország. Fátyola alól az így mosolyog vissza: már most szívemben érzem boldogságát.

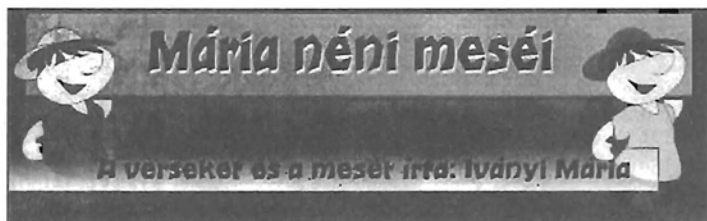
A komor karthauziak sötét folyosóikon rámormolnak egymásra: emlékezz a halálra! Am ma így lelkesítik egymást: gondolj az életre!

A nyomunkban settenkedő csonthomlokú orgyilkos pont arra biztat: siess, iparkodj, szakítsd le minden órának virágát. Perc az élet, süket a sír! Ragadj meg minden alkalmat, lökd félre az önmegtágadásokat!

A keserűeknek, világfájdalmasoknak most dobbantva a sírból kilépőre rándul karunk. A legyőzött legyőzte az üres szemű diktátort.

Jézusé a legszomorúbb történet volna: a gonoszok megölték a legjobbat. De hova eltemették, nincs ott, mutat a helyre az angyal.

Csomó „de” tolu még ajkunkra. Igen, lehet, sajnos, szomorú, hát érdemes? Azonban mindent fölöz a csodák csodája. A vezérünk áll élünkön: ne féljete, én legyőztem a világot!

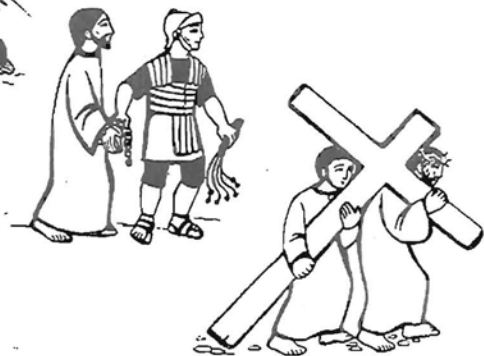

Ma diadalmas lett az élet

A nap derűsen felragyog,
Mert húsvét van, és áldott ünnep,
Ujjong a lélek szent örömmel,
Mert félelmeink messze tűnnek.
Halál, hol van a te fullánkod?
Ma diadalmas lett az élet!
Feltámadott, ki értünk vállalt
harminchárom keserves évet.
Feltámadott, ki vércseppekkel
Új szövetségre tett pecsétet
Ki meghalt értünk, vétkesekért,
Ő aki vétket sose vétett,
Áldozatként lett engedelmes,
Örökkön élő szent alázat,
Üdvösségünkért tűrte némán,
Hogy annyi átok és gyalázat
kísérje őt a Golgotára,
Elhagyottan, meggyötörtén lett
Örök életünk drága ára.
Égi Atyánk megbékélt velünk,
Megnyílt az ég, és zeng az ének,
Allelujával mondjunk hálát
A szeretet szent Istenének.

Szánom öt ezért

Annak, aki lelki szemeivel
Nem látja, mint viszi
Jézus a keresztfét,
Nem látja, és nem érzi fájdalmát,
Könnye csordultával,
Háromszor elestét,
Nem hallja meg panaszos jajsavát:
Istenem! Istenem!
Mért hagytlál el engem!
S nem hiszi, hogy érte is ott függött,
S keserves kínok közt
Meghalt a kereszten,
Az ártatlan Bárány, ki tiszta volt,
S nem követett el
Soha semmi vétket,
Mégis, drága teste tövisektől,
Korbácsütésektől
Ezer sebből vérzett,
Kinek szíve ettől meg nem sajdul,
Kinek a húsvét nem
Allelujás öröm,
Annak a lelkében ridegen és
Meközültén, némán
Ott lakik a közöny.
Az, aki nem mond Istennek hálát,
Húsvéti gyertyának
Nem érinti fénye,
Annak sosem lesz az örök életben,
A feltámadásban
Áldott szent reménye!
Szánom öt ezért, szívemből szánom,
S kérem a szenvedőt,
A Liturgiában,
S a vigilián, mind aki virraszt,
Elmerül a hitben,
Ujjongó imában,
Legyen példakép, tanuságtevő,
Hogy az, ki tévelyeg,
Felébredjen végre!
Megérezze Isten szent kegyelmét,
S megnyíló lélekkel
Tekintszen az égre!

DIÁKSPORT

Legeredményesebb iskola!

Hét arany, nyolc ezüst, és 8 bronzéremmel nyerte el ezt a rangos címet a Rózsahegyi Kálmán Általános Iskola.

Március 1-én Békéscsabán rendezték meg az atlétikai gyermek sport versenyt, ahol az iskola tanulói a legjobb eredménnyel szerepeltek, tudtuk meg Vaszkán Gábor atlétika szakedző, testnevelő tanár úrtól.

Szerkesztőségünk öszinte szívvel gratulál mind a versenyző gyermekeknek, mind az eredményes verseny edzőnek. Szép volt, lányok fiúk!

Az eredmények - minden korcsoportból:

Aranyérmeseink:

Futás, 600 méter: Balázs Tímea, Szakálos Edina, Kurucz Zsolt

60 méter: Bukva Tamás, Farkasinszki Zita,

Távolugrás: Szakálos Edina, Farkasinszki Maiann

Ezüstérmeseink:

Futás 600 méter: Kurucz Éva, Farkasinszki Gergő, Bukva Tamás, Farkasinszki Zita

60 méter: Farkasinszki Mariann

Távolugrás: Palercsik Dávid, Barna Nikolett, Farkasinszki Zita

Bronzérmeseink:

Futás, 600 méter: Barna Nikolett, Tokai Gréta,

60 méter: Palercsik Dávid, Balázs Tímea, Mészáros Dávid

Távolugrás: Balázs Tímea, Kurucz Zsolt, Bukva Tamás

Március 12-én Játékos sportvetélkedő- Diákolimpia Országos Elődöntő. A versenyen három megye 2-2 csapata vett részt. A mieink 35 ponttal a negyedik helyen végeztek. (1 pont hiányzott a dobogós helyhez) A csapattagok ugyanazok voltak, akik a megyei versenyen.

Március 17-én NAP Diákolimpia Mezei futóverseny Körzeti Döntő.

Az endrődi foci pályán 135 gyomaendrődi gyerek vett részt a versenyen, ahol gyönyörű eredményekkel szerepeltek. Csapatban 8 arany, 7 ezüst, és 5 bronz érmet szereztek. Egyéniben 6 arany, 8 ezüst, és 8 bronz érmet nyertek. Az iskolák versenyében hatalmas fölényrel lettek az I. helyezettek. A II, III, és IV. korcsoportos fiúk, lányok bejutottak a megyei döntőbe.

CIPŐTALPBÉLÉST
SZONDÁTÓL

Rózsahegyi u. 11.
Telefon: (66) 284-301

„A létezés alapjának tartom az alkotást...”

Kedves Olvasó!

Nagy örömeinkre egy újabb „földi”, a gyomai születésű Orbán György grafikus, tanár levelét, vallomását tehetjük közzé lapunkban.

2003. május 16-án a Rózsahegy-i Napok keretében irodalmi délutánon mutatkozik be Paróczai Csaba költő és Orbán György grafikusművész, a Nógrád megyei Balassi Bálint Asztaltársaság szerkesztője.

Orbán György:
Valamit magamról...
(Gyoma, 1952)

A Hármaskörös illata, az Erzsébet-liget magas fáinak árnyéka és természetesen a jódos vizű fürdő meleg párájának emléke az, ami leginkább hiányzik itt a felvidéken szülőföldemről hozott emlékeim közül.

Ez utóbbi részben édesapám iránti mély-séges tisztelem egyik folyamatosan erőt adó tápláléka is, hiszen ő annak idején (1958-59-ben), kisiskolás éveim kezdete körül, igen sokat tett a gyomai strand létrehozásáért. A mai napig emlékszem, hogy amikor sikerült elintéznie valamit a megyénél vagy a minisztériumban, elgyötörve, de örömeiben még késő este is képes volt mesélni nekünk elalvás előtt, s nem egyszer mese

közben ő aludt el, máskor pedig, ha akadoztak a dolgok, hiába kértük; meséljen valamit az indiánokról. Szomorúságára én sem, és testvéreim sem folytattuk közzgazdasági pályájának örökségét. Mindhármunkat a humán területek kötötték le, ami talán édesanyám helyi viszonylatban jelentős „magánkönyvtárának” is volt köszönhető.

Feltehetően apai és anyai nagyapám génjeinek következményeként alakult ki bennem az a fajta manuális kreativitás, ami a mai napig meghatározza életem. Még nem voltam tizenkét éves, amikor eldöntöttem: grafikus leszek. Almomban sem gondoltam volna, milyen kanyargós is lesz az út. Óriási volt az örömöm, mikor szüleim aggódása közepette felvettek a szegedi képző- és iparművészeti gimnázium grafika szakára. Érettségi után előbb a kirakatrendező iskolában szereztem bizonyítványt, majd érdeklődésem a zene, népzene „nomád nemzedék”-éhez sodort. Munkám mellett immár negyedszázada muzsikálok, bár szándékosan megmaradtam amatőr zenésznek.

Felcséggem révén kerültem Salgótarjánba, ahol évekig filmforgalmazásban dolgoztam grafikusként. Közben rajz-földrajztanári diplomát szereztem, majd nagyapám foglalkozása iránti tiszteletből a fafaragás mesterségének oktatói oklevelét, s legutóbb a pécsi egyetemen diplomáztam humán szervezőként.

Jelenleg egy általános iskolában tanítom tantárgyaimat, mellettük a városi művészeti iskolában rajzot, grafikát, és Budapesten egy kézműves iskolában szakrajzot, rajzot, tárgytervezést. Sohasem vágytam pedagógus lenni, a sors mégis úgy hozta -szinte törvénytörően- hogy immár tizenöt éve főfoglalkozásként tanításból élek, és lehetőségeimhez mérten továbbra is hivatás számomra az alkalmazott grafika műfaja.

Számomra képtelenség lenne úgy tanítani, hogy szakterületem valamely alkotói ágáról gyakorlati tapasztalataim ne lennének. Napi munkám mellett ezért veszem természetesnek, a könyv- és folyóirat szerkesztést, az illusztrációk készítését, kiállítások rendezését, a fotózást, a műszikálást, s ha van rá érkezésem, egy-egy kép kivajúdását. Hiszen ezt tanultam, ez érdekel, ebben tudok tenni valamit, üzenni arról, mit ismer-ni vélek. Mindez, csak életemben lehet enyém, minél hamarabb tovább kell adnom!

A létezés alapjának tartom az alkotást. Legyen az „gráf” a jel, mint a grafika eszköze, a festék, a fa, a hangszer, vagy bármely általunk készült mű, használati tárgy, melyek segítségével keressük helyünket természeti és társadalmi környezetünkben. Amíg az eszköz, a mű készül - isteni adomány -, feltárulnak a világ

rejtelmek, erői, és hittel, alázattal töltenek el. Így találtam barátokat, társakat, s talán ennek köszönhetem, hogy -szülőföldemtől távol- Paróczai Csabával (édesapja az endrődi származású íj. Paróczai Gergely költő) találkoztam, és nem csak a „földik” ismeretsége, de egyfajta szellemi barátság is azonnal összekötött bennünket. Büszke vagyok rá, hogy Csaba verseinek első megjelenéseiben is feladatokat kaphattam.

Úgy gondolom, dolgom volt s van, és teszem ezt tovább is tanítványaim, szülőföldem s jómagam boldogulásáért.

Képek:
jobbra fenn: Öreg hárs
jobb közép: A levél
balra lenn: Tápázkodó

Irodalmi oldal

Móricz Zsigmond Gyomán

1927. február 2-án, 3-án

A nagy regényíró, a magyar próza XX. századi írófejedelme (halála 60. évfordulóját tavaly ország-szerte megünnepelték), Gyomán is megfordult, s nemcsak átutazóként, hanem határozott írói-újságírói céllal, s hosszabb érdekes tudósítást készített a városról. Úti célja voltaképpen nem Gyoma volt, hanem egy nagyobb előadói (felolvasó) körútra indult 1927. februárjának elején feleségével a Dél-Alföldre; ennek „melléktermékeként” készített a fővárosi Magyarország című lapnak „Hét pásztorúz ég” címmel egy riportsorozatot, de voltaképp csak hat helység: Mezőtúr, Gyoma, Szarvas, Orosháza, Békéscsaba és Gyula életéről, gondjairól szól benne.

Az első riport a Gyomával szomszédos, de Jász-Nagykun-Szolnok megyei Mezőtúrról készült, arról a városról, amelyben a népművész-iparművész Badár Balázshoz és családjához meleg barátság fűzte, s Mezőtúr ajándékozta meg az Uri muri c. regénye témájával is. (Az első riport címe: Mezőtúri csöcsös korszó). Mezőtúrról bizonyára vonattal érkezett Gyomára, a riportból az is kiderül, hogy pontosan 1927. február 2-án. A gyomai tudósítás címe: Az adomázó város. Gyoma ekkor ugyan még nem város, csak „nagyközség” volt, s nem is ez szorult a címből magyarázatra, hanem a jelzője, az „adomázó”.

Az író „fiáker”-ral érkezett a vasútállomástól a helység központjába (s itt alighanem arra a bőrerős fiákerra kell gondolnunk, amellyel a 30-as, 40-es években a nagybajszú Kőszegi bácsi hajtott ki óramű pontossággal a pesti gyorsvonatok elé — a személyvonatok elé nem kellett, mert aki személylél jött, annak föltehetően nem volt pénze fiákerre—. A riportban a „fő” úton (a mai Kossuth Lajos utcán) jöttek be „egy keresztútig, a város közepén”; ez a keresztút az akkori Hősök emléktűje, a mai Hősök útja lehetett. Itt azonban le kellett szállniuk az úti poggyászukkal — az író, a felesége, és vendéglátó házigazdája — mivel a fiákeres nem vállalta a szállásig a néhány méter hosszú sárat a kövezetlen úton. — Nem messze lakunk, első ház” — bátorította a vendéget a házigazda, s az író szövegéből derül ki az is, hogy vendéglátója alkalmassá a helyi református pap lehetett. Az író meg volt rökönnyödvé, hogy ennyisze távolságot sem lehet megtenni kocsival egy magyar városban az 1927. évben: „Néztem a széles, kellemes utcán az Uri Kaszinó előtt a sara! Ahogy az utca megteremtette ezelőtt bizonyos számú esztendővel. Sár volt az, kővér és fekete, mint a szurok. (És ez nem útirajz 1800-ból, hanem ma, 1927 február másodikán történt Gyomán).”

A cipekedés alatt adomákkal szórakoztatja a pap vendégeit. S itt leljük meg a magyarázatot az „adomázás”-ra: „Hatalmasan kacagott, és én is nevettem. De én azt hittem, a sárról jut eszébe az adoma, hogy hát ezerszertendős bűne a városnak és a sár... Itt a fiáker nem bír a saroktól a kapuig menni, hát az emberek kénytelenek bemenedülni a kedélyű fellegvárába.” S itt kétségkívül rá is tapintott valamelyest az anekdotázás lényegére az író: nem most — az elbukott forradalmak és a trianoni országvesztés után bekövetkezett levertségben és kilátástalanságban menekült a gondúzó adomázásba a társadalom.

Az első adomágyo hazai vándoránakdota, én a hortobágyi öreg gulyásról hallottam, aki úrvacsora osztlákor szinte fenékgig itta a kelyhet a debreceni nagytemplomban, s mikor a püspök rászólt: — Sok lesz már, Márton bácsi, az öreg elmesem visszafelt: — Sok itt a bűn is, nagytiszteletű uram! — Ennek gyomai változatát meséli a református lelkész az írónak; persze, a riportbeli kedélyeskedő adomázásba is vegyül kritika (ahogy már a vendégmarasztaló sárról szólva is láthattuk). Mikor a főjegyzőtől az író ezt kérdezi: — Milyen kultúrintézet van!... — Ugy vagyunk evvel, ahogy Kálmán Farkas nagytiszteletű urunk mondta, mikor én idejöttem. „Nézzé, barátom, itt ez a régi híres csárda. Történelmi emlék. Egyetlen jele a múltnak, — hát nem iskolát csináltak belőle!” S az sem nagyon hízog a korabeli gyomaiakra, amit a következőkben ír Móricz az adomázásról: „Es ez így megy itt egész nap s egész éjjel. Ez itt mindig így megy. Az emberek adomáznak és kacagnak és szeszognak — kedves uram, az a kérdés, tud-e gyorsan aludni! [kérdi a vendéglátó pap] Mert itt Gyomán nincs idő alváásra. — Mindig dolgoznak! — Fenét, mindig isznak.”

A tudósításban nincs szó arról, — a helyi lapból, a Gyomai Újságból tudjuk — hogy még a megérkezés napján, február másodikán, szerdán este az Uri Kaszinó nagytermében tartotta meg az író felolvasó estjét, felesége, Simonyi Mária színművész közreműködésével. Az est első felében felvidéki és erdélyi utazásai élményeiből számolt be s magyar sorskérdéseket fejtegetett az író, felesége pedig férje verseiből adott elő. A szünet után ismeretlen regényrészletét, majd egy elbeszélést olvasta fel az író, s felesége ismét költeményeiből szavalt. A Gyomai Újság névtelen tudósítója így zárta beszámolóját: — sokáig ünnepelte a lelkesült közönség az író: Simonyi Mária

mély átérzéssel szavalt el férjének Erdélyi kapujában c. nagy hatású költeményét... végül humoros alkotással szórakoztatott a szerző. A műsor befejezés után kedves családi összejövetel volt, melyen Harsányi Pál esperes [gyomai református lelkész, Móricz vendéglátója] köszöntötte mély átérzéssel és szívesseggel a művészpárt...”

Az adomázás folytatódott másnap a világhírű nyomdaalapítónál, Kner Izidoromál is (s ezen nem is igen csodálkozhatunk, hiszen ő írta meg és adta ki Kner Izidor agyafúrt alakjai c. adoma- és vicccyűjteményét); de fontosabb könyv is került itt elő, érdemező szó szerint ideznünk: „kezembe ad egy könyvet. „Ungersk Lyrit”. — Svédországban jártam, s a svédek legjobb költői állottak össze, hogy lefordítsák Csokonaitól Ady-ig a magyar költőket. Egy külön attasé jött érte. Ötven példányt itt hagyott... s ez az ötven valahogy eliskadt... a postán — Hát ez nem jó! János vitéz öt nyelven: németül, angolul, olaszul, franciául s magyarul...Ezen az egész Kner család dolgozott. A négy gyeregem meg én. Meg a feleségem is, de ő csak éjjel.

Harsonásan nevet, s kézbe adja a Török hodzsa tréfái-t, a Pancsatantrá-t. Csodálatos szép könyvek — Ezért a lipcei akadémiától kaptam elismerést. Azt írták, hogy lehet az, hogy egy nyomda ily egységesen tudta ezt megcsinálni. Azt válaszoltam: „ez a mi szegénységünk. Önöknek tizenhat emberük van egy ilyen munkára, nálunk egynek kell megcsinálni.”

Az író helytörténeti szempontból is értékes gyomai tudósítása belekerült életmű sorozatának riportgyűjteményébe is, a II. kötetbe [Bp., 1958. Móricz Zsigmond összegyűjtött művei]

A Gyomán töltött egy-másfél nap nem is adhatott módot a mélyebb betekintésre a helység társadalmába, de már készült az az újabb politikus és író-nemzedék, amely a bajokat leplező, önáltató adomázás helyett a valóságot leleplező könyörtelen szembenézésre törekedett, nemcsak keresve a kiutat. Kerek tíz évvel a gyomai tudósítás után jelent meg Feja Géza Viharosok és Kovács Imre A néma forradalom c. munkája, amelyért mindkét író perbe fogta és elítélte a M. Kir. Ügyesség; mindkét könyvben jelentős rész jut Gyomának és Endrődnek is. Természetesen a néhány napos benyomásokra épülő impresszionista riport műfaja nem láthat úgy a dolgok mélyére, mint a több éves kutatómunkával megírt társadalomrajz, szociográfia. Mindenesetre a valóságstiszteelő nagy író az akkori értelmiség adomázó világa mögött is látta a megye s a helységek gondjait, felvilantva a kibontakozás reményét is.

Riportsorozata végén írja Békés megyéről: Mikor a törököt végre kiverették, 1711-ben az egész megyében 2520 lelket jegyeztek össze. Csak 9 helység élt, lehet képzelni, hogy az is csak névleg. Az egész megye a királyi kincstáré volt mint lakatlan terület, mert senki juszt nem formált rá. Hol voltak már azok az úri családok, akiket a török annak idején kiszorított!

A kincstár aztán Kis-Hont vármegyéből hozott tót telepeseket. Csinálta Csabát, Szarvát, Gyulát. S volt Mária Teréziának egy pékmestere, akinek adosa volt a hadsereg-élelmezés árával, s felajánlotta neki, hogy vagy a budai malmot, vagy Békés megyét adja a számla kiegyenlítésére. S a derék pék, Harrucknern a budai malmot választotta. De az a királynőnek is többet ért, úgyhogy inkább báróvá tette, s rászóta a sáros, pusztá Békés megyét.

S hogy történt, hogy 100 év múlva már 3326 katonát adott a pusztá megye a forradalomnak! Megnépesedett, meglépesedett. Ilyen föld, mint itt a mocsárvilág után, sehol sincs. Fekete televény, porhanyó, acélos búza termőföldek. S ma egyik falu a másik után úgy feldagadt, mint a méhcsalád, mintha évente kétszer szaporodna itt a nép. Minden falu 30 000 lakosú. S falu. Falusi házak, falusi élet, falusi erkölcsök. De most, mintha a háború után újjászületett volna ez az egész élet: oly kultúra indul, amely századoknak s évezredeknek a mulasztását akarja pótolni.”

S ehhez most tegyük hozzá, hogy Endrőd lakossága a háború előtti 13 928 -cal szemben ma nem éri el a 6000-et; a gyomai református egyház anyakönyve szerint pedig az elmúlt évben is feleannyi gyerek született, mint amennyi meghalt (1927-ben még csaknem 100-zal több volt a születések száma, mint a halálozások.)

Móricz Zsigmond gyomai tudósítása érdekes helytörténeti adalék is, de megvan a maga irodalmi értéke is. (Móricz Zsigmond gyomai tárgyú, Az adomázó város c. tudósítását a Gyomai Újság 1927. február 20-iki száma közölte, (Kétf!) pásztorúz ég alcímmel: sajtóhibásan, mivel a riportsorozat összefoglaló címe: Hét pásztorúz ég.)

A tudósításba rejtett bírálatot a Fő úti vendégmarasztaló saráról, úgy látszik, az akkori képviselő-testület zokon vette, s a riport fő interjúalanyát, a tolat is jól forgató, humorista hajlamú Kner Izidort kérték föl egy feddő, tiltakozó válasz megírására. A válasz meglehetősen későn, 1927 október 23-án A falu becsületéért címmel jelent meg a Gyomai Újságban. A cikkirő „Kedves Barát”-jának nevezte az író, s humorizálva, kedélyesen hárította el a kritikát, amely voltaképp nem is volt kifejezetlen megfogalmazva Móricz riportjában. Mivel a válasz is irodalmi, irodalomtörténeti értékű munka, érdeme idezni belőle. „Móricz Zsigmond egnapi tartózkodása után a sár és sötétség városának nevezte Gyomát, holott nincs igaza! Mindkettőt csak szon-cikk nálunk... de mit fáj ez Móricz Zsigmondnak! Jóváhagyott statutumok alapján történik és megszoktuk, szinte el se tudjuk képzelni, hogy másként is lehetne! Móricz Zsigmond barátomnak pedig azt üzenem, hogy ne várjon vádjára hivatalos cáfolatot. Tudjuk mi azt, hogy az írónak a cikk lényege, hogy a kiadó mennyit fizet érte! És hogy Ó komolyan nem panaszolhatja a kocsiutak kövezetlen voltát, mert poeta ember gyalog jár, és a gyalogjárónk külön a fővárosénál. — Végül pedig ha olyannyira kátyúba kerültek a fiákeres gebéi: miért nem fogta be lógósnak a mindig kéznél levő Pegázusát!”

Az író megérdemelné, hogy a városban legalább egy emléktábla utaljon 1927-es itt jártára és felolvasó estjére.

Ízes ízek

április

Sertéskaraj ragu

Vajon 20 dkg gombát és hagymát párolunk. 1 kg sertéskarajot apró kockákra vágva kevés zsiradékon megpirítunk, majd 1 evőkanál lisztet teszünk hozzá és még két percig pirítjuk állandó kavarással. Hozzáöntünk 2 dl száraz fehérbor, 2 dl vizet, teszünk bele 1 Maggi húsleves kockát. Majdnem puhára főzzük, majd összeöntjük a gombával, adunk hozzá 2 dl sovány tejfelt, sót, borsot, 1 evőkanál mustárt, és puhára főzzük. Főtt tésztával tálaljuk.

Seidl Ambrus

Sarokház Csemege

Ct.: Tímár Vince

Partner
Üzletlánc tagja

Kedves vásárlóink! Termékeinkkel mindig az Önök szolgálatában állunk!

- házi jellegű húskészítmények, endródi ízesítésű termékek (húsdarálás, húsfüstölés, kolbásztöltés), folyamatos tökehúsellátás
- kívánságra torta rendeléssel, cukrászsüteményekkel segítünk családi rendezvények létrehozásában

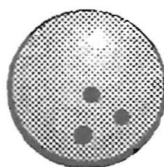
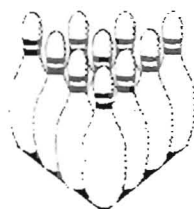
Húsvéti ajánlásaink

Féltartós habtejszín 0,3 l	139,-/db	Fst hálós sonka vf.	799,-/kg
Reál tejföl 20% 175 g	59,-/db	Fst főtt tarja vf.	949,-/kg
Tehéntúró 250 g	159,-/db	Reál étolaj 1 l	249,-/db
Tea vaj 100 g	99,-/db	Reál tejszínhab spray 250 ml	215,-/db

Blaha u.27. Tel.:386-691. Nyitva tartás: hétfőtől péntekig 6-tól 18-ig, szombaton 6-tól 12 óráig, vasárnap 7-től 11 óráig.

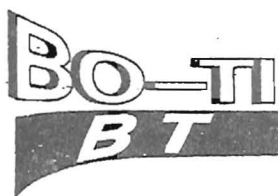
BOWLING TREFF ÉTTEREM SÖRÖZŐ

Fő út 81/1. a volt ENCI udvarában

Magas szintű szolgáltatással, kellemes környezetben várja vendégeit. Bankettek, bálók, vacsorák, lakodalmak, díszbédéllel összekötött értekezletek, konferenciák, találkozók rendezése mérsékelt áron lehetséges 160 fő befogadásáig. Az étterem speciális kívánság szerinti menü elkészítését is vállalja. Délután öt órától a bowling pálya bérelhető óránként 1.500.-forintért.

Telefon: (66) 282-048, (20) 9520-243

Mezőgazdasági, Műszaki és Szolgáltató Betéti Társaság, Hunya, (Rákóczi u. 55-57.) mezőgazdasági üzemek, kistermelők részére komplett mezőgazdasági szolgáltatást vállal.

Biztosítja a termeléshez szükséges műtrágyát, vető-

magot és vegyszert.

Vállalja a megtermelt növény tisztítását, szárítását, tárolását, értékesítését.

Érdeklődni lehet: 66/389-689 Tel/Fax, továbbá 66/532-610 sz és 66/532-611. sz. telefonokon.

E-mail: <boti.bt@bekesnet.hu>, <boti.bt@mailbox.hu>

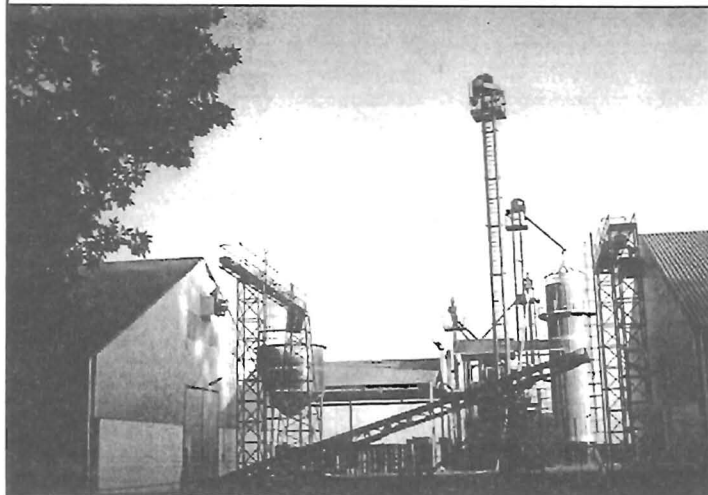
Gyomaendrőd, Fő út 45.
Tel/Fax: 66/386-578
Mobil: 30/9-950-197

5500 Gyomaendrőd,
Ipartelep út 3.
T/F: 66/386-614, 386-226

Tevékenységeinket piacképes áron kínáljuk

- Magas és mélyépítési munkák generál kivitelezése – tervezése
- Transzportbeton és betonacél értékesítés, előregyártás, szerelés
- Egyedi asztalos és lakatos termékek gyártása (nyílászárók, Interspan bútorok)
- Építőipari anyagkereskedés (Interspan bútorlap...)
- Építőipari gépek, segédeszközök bérbeadása (toronydaru, acélzsalu, keretes állvány, útpanel...)

AKIK AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGIBA KÖLTÖZTEK

„Nem múltak el ők, kik szívünkben élnek:
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csendesen még.
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.”

(Juhász Gyula)

Híradásunkban csak azokról emlékezünk meg,
akiknek közléséhez a hozzátartozók hozzájárultak!

ARNÓTSZKI MIHÁLY, aki Hunya, József A. u. 37. sz. alatt lakott, március 13-án, 77 éves korában hosszú betegség után visszaadta lelkét Teremtő Istenének. Gyászolják: felesége, leányai, vejei, unokái és dédunokái

BULA PÉTER, aki Endrődön a Sugár úton élt, 79 éves korában március 19-én rövid szenvedés után elköltözött az élők közül, az Örökkévalóság honába. Gyászolják: családja.

FODORNÉ TÍMÁR IRMA, aki gyermekkorát Endrődön élte, itt is járt iskolába, 49 éves korában Szentendrén február 28-án visszaadta lelkét Teremtő Urának. Földi maradványait az endrődi szülőföld őrzi. Nyugodjon békében. Gyászolják: férje, kis-

fia, édesanyja, rokonai, ismerősei itthon és Szentendrén, és az Endrődiek Baráti Köre.

ELEK MIKLÓS, aki a Fő úton élt, hosszú betegség után március 17-én 69 évesen befejezte földi pályáját és megtért Teremtő Urához. Gyászolják: családja, rokonai, ismerősei, az Endrődi Szent Imre Egyházközség tagjai.

GURBÁN MIKLÓSNÉ BULA MÁRIA, aki Gyomaendrődön élt, március 20-án 79 éves korában rövid szenvedés után visszaadta lelkét Teremtőjének. Gyászolják: leánya, fia és azok családja.

HANYECZ MIKLÓSNÉ VARJÚ PIROSKA, aki Hunya, Kossuth u. 29. sz. alatt lakott, március 14-én, 95 éves korában hazament Égi Urához. Gyászolják: testvére, unokái, dédunokái

KISZELY VINCE, aki Gyomán a Kiss Bálint utcában lakott, március 15-én 73 éves korában elhunyt. Gyászolják: családja.

LEHOCZKI MÁRIA, 88 éves korában befejezte földi útját. Gyászolják: családja.

OLÁH ISTVÁN, aki a Bajcsy Zsilinszky úton lakott, 79 éves korában, március 15-én megtért Teremtőjéhez. Gyászolják: családja.

OLÁH PIROSKA, 66 éves korában március 15-én visszaadta lelkét Teremtő Urának. Gyászolja a családja.

Dr. UGRIN VENDELNÉ DUDA KLÁRA, aki Endrődön született, hosszabb ideje Budapesten élt, február 23-án életének 85 évében váratlanul befejezte földi pályáját és megtért Teremtő Istenéhez. Budapesten férje mellé helyezték örök nyugalomba, március 7-én. Utolsó útjára elkísérte az endrődi, hazai harangszó is. Nyugodjon békében.

Gyászolják: testvérei és azok családja, rokonai, ismerősei és az Endrődiek Baráti Köre.

Özv. **PAPP ISTVÁNNÉ CZIKKELY OLGA**, aki a Bajcsy Zsilinszky úton élt 80 éves korában befejezte földi pályáját rövid szenvedés után, március 2-án. Gyászolják: családja.

Özv. **SZILÁGYI GYÖRGYNÉ KISZELY ERZSÉBET**, aki a Madách utcában lakott, 89 éves korában rövid betegség után március 5-én visszaadta lelkét Teremtőjének. Gyászolják: családja

SZUJÓ ANTAL, aki Endrődön az Orgona utcában élt, március 12-én, 79 éves korában váratlanul befejezte földi pályáját. Gyászolják: élettársa, a Kertbarátok tagjai, és akik ismerték és szerették.

SZUROVECZ KÁROLY, aki az Álmos utcában lakott, 21 éves korában befejezte földi életét, március 13-án. Gyászolják: szülei, testvére, nagyszülei, rokonai, barátai, ismerősei.

TÍMÁR VINCÉNÉ LIZICZAI MÁRIA, aki a Juhász Gyula utcában lakott, február 24-én, 77 éves korában váratlanul elhunyt, megtért Teremtő Istenéhez. Gyászolják: a családja.

VÉKONY LAJOS, aki a Liszt Ferenc utcában élt, 74 éves korában március 10-én hosszú betegség után befejezte földi életét. Gyászolják: családja.

Köszönetünket fejezzük ki mindazoknak, akik **Elek Miklós** halálával kapcsolatos gyászunkban osztoztak, temetésén megjelentek, sírjára virágot hoztak, és részvétüket szóban vagy írásban megküldték. A gyászoló család

Békesség haló poraikon,
fogadja be őket az Úr
az Ő országába.
Az Örök Világosság
ragyogjon felettük!

Az endrődi templomban, a katolikus szertartás szerint eltemetett halottakról 40 évre visszamenőleg, név szerint megemlékezünk halálozási évfordulójuk napján.

Szép és üdvös lenne, ha a gyászoló család, egy éven belül havonta, egy éven túl évente szentmisét ajánlana fel elhunyt szeretteikért.

Az ablak teszi a házat

MŰANYAG AJTÓK,
ABLAKOK
GYÁRTÁSA EGYEDI
MÉRETRE IS.

5502 Gyomaendrőd,
Fő út 81/1
Tel/Fax: 66/386-328

NEUBORT KANDALLÓK!

Kemencék, cserépkályhák, kandallók, kerti sütők építését határidőre, kifogástalan minőségben vállalom! Megrendelés alapján egyedi kivitelben!
Boltunk ajánlata:

- ⇒ Csempék
- ⇒ padlólapok
- ⇒ csaptelepek
- ⇒ külső, belső burkoló kövek
- ⇒ természetes kövek

Várom kedves vevőimel!
Neubort László kandallóépítő. Gyomaendrőd, Fő út 52.
Telefon, fax: 06 66 283-492
Mobil sz.: 06 30 349-1655.

Kert- barátok- nak

A tavasz hírnöke a gólya

„Tudnunk kell, hogy a mi fészünk ez az egyetlen Föld, amelynek adományival okosan kell élni, mert nincs másik Föld, és nincs több adomány!”

Balogh János
biológus-ökológus
professzor

Március utolsó hetében érkeznek meg hosszú útkról, délről hazánkba a gólyák. Tollezat színe alapján két félével találkozhatunk: fekete és fehér gólyával. Néhány évvel ezelőtt a Körös völgyében kerékpár túránk során gyönyörködtünk a táj szépségében. Ez alkalommal a Körös bal oldalán (a város felé eső rész) lévő gáton halad-

tunk figyelve a hullámtér galéria erdeit, növényzetét, állatvilágát. Szarvas határán már túl jártunk, a Rózsás-nak nevezett gazdasági központ irányában, amikor megláttuk a bal oldalon a réten, nem messze a gáttól az egyenes tartású fekete gólyákat. Méltóságát teljesen sétáltak, figyelve a táplálékukul szolgáló szöcskékre, nagyobb bogarakra, siklókra, békákra, a földön fészkelő madarak tojásaira, mezei pocokokra. En addig a természetben nem láttam fekete gólyát. Ezek a fajták az árterek kiszáradt fái fészkelnek. Település közelében nem látni őket, mert félénkek, tartózkodóak. Köztudott, hogy az alföldi ember tiszteletben tartja e hosszú lábú, piros csőrű igen magas madarakat. De így van ez egész Európában, kivétel Anglia, ahol csak ritkán, és rövid ideig tartózkodnak. Görögországban nem szeretik, a törökök szent madarának tartják, és elkergetik őket.

A fehér gólyák emberközelen szeretnek lenni, ezért fészkelnek kéményekre, kiszáradt fákra, és újabban az ember által készített kerek, dróthálós vasszerkezetre, melyeket általában villanyoszlopokra szerelnek fel, de fára szerelt kocsikeréken is szívesen vernek tanyát, azaz raknak fészket. Amikor megérkeznek hosszú vándorútkról, első teendőjük a fészkek rendbe hozása. A kerek fészkek külső részét száraz gallyal magasítják. A belső rész ezáltal mélyen alul van, mely majd a kis gólyák védelmét szolgálja, a széltől és a fészkekből való kieséstől. A családi fészkek rendezése után a nász ideje, majd a költés és az utódokról való gondoskodás ideje követ-

kezik. A városunkban hál' Istennek legalább 20 gólyafészkek van, (lehet hogy több is), és a Gyomai Bajcsy Zs. út és Tompa út sarkán lévő élelmiszerbolt magas kéményén lévő dróthálós fészket illetve annak lakóit figyeljem őket. Már vagy 20 éve építették meg (ha jól emlékszem az AFESZ) a dróthálós fészket, amit egy pár akkor el is foglalat, és az óta oda minden évben visszajönnek az utódok. Unokáim is szívesen figyelik, sőt gyönyörködnek a nagy gólyák vitorlázó reptében, a kis gólya fiókák etetésében, növekedésükben, majd a fészkek elhagyás izgalmatlan pillanatában. Tavasszal már figyeljük, várjuk őket vissza. Minden évben újra kezdődik a fészkegigazítás, a költés, az etetés, a fészkek elhagyása, majd a felkészülés az afrikai nagy utazásra. Meggyőződésem, hogy nemcsak mi, hanem a környék lakói, gyermekei ugyanígy vannak ezzel az érzéssel. Ezért is szomorúan vettem észre a napokban, hogy sajnos ledől a téli zord időben ez a fészkek, de biztos vagyok abban, hogy a ház jelenlegi bérloje, vagy tulajdonosa megjavíttatja mire a gólyák, visszatérnek, hiszen még elgondolni is szörnyű, hogy a hosszú fárasztó út után ne tudjanak megpihenni, és a költés emiatt késsen.

A kisgólyáknak legalább 2 hónapra van szükségük ahhoz, hogy felnőjenek, megerősödjének, és a költési idő is 28-31 nap. A szülőknek nehéz a 2-3 fiókat felnevelni, mert nemcsak az élelmezésükről kell folyamatosan gondoskodni, hanem a biztonságukról is. Ugyanis a különféle ragadozók, mint, héja, rétisas, egerészölyv vesztélyt jelentenek a fiókákra. Érdekes a fiókák etetése. A szülők csőrükben hozzák meg a táplálékot, de nem a csőrükből adják át, hanem azt a fészkek szélére rakják le, és a fiókákat megfogják (a csőrükkel) és a táplálék felé taszítják őket. Augusztus első felében kirepülnek a fiókák, és még e hónap második felében már fenn köröznek a magasban, és készülnek a hosszú útra. Amikor megjön a számukra előnyös légáramlat, akkor élénk kelepeléssel búcsúznak, majd a magasba szállnak, még egyet keringnek szeretett otthonuk felett, és elrepülnek, vissza délre, de jövőre újra visszatérnek ezek a szeretetre méltó vándormadarak.

Petőfi is szerette őket: (idézet a Gólya című verséből)

„Nekem valamennyi között a legkedvesebb
Madaram a gólya,
Édes szülőföldem, a drága szép Alföld
Hűséges lakója.
Tán azért szeretem annyira, mert vele
Együtt növekedtem;
Még mikor bölcsőben sirtam, ő már akkor
Kerepelt fölöttem.”

Hunya Alajos

AGRO ÁRUHÁZ

Gyomaendrőd, Fő út 15.
Telefon: 06-20-9527-032 és
06-66-386-274.

Kedves vásárlóim!

tavaszi áru kínálatom:

- Kukorica vetőmagok, bio burgonyák
- Kerti magok, virágmagok, dughagyma
- Virághagymák, virágtápok
- Lemosó vegyszerek, talajferőtlenítők
- Műtrágyák, virágföldek
- Fűmag, lucernamag
- Permetezőzők, szuivattyúk, műanyag tömlők
- Kéziszerszámok, létrák, talicskák
- Szegek, csavarok, fűrészek
- Metszőolló, főlíák
- Gumszömök, esőruhá
- Műanyag kukák, virágládák, virágcserepek

Várom Kedves Vásárlóimat!
FARKAS MÁTÉ

VÁROSUNK. Gyomaendrőd * Megjelenik havonta * Kiadja az Endrődiek Baráti Köre Egyesület * Főszerkesztő: Császárné Gyuricza Éva
Szerkesztőség címe: 5502 Gyomaendrőd, Damjanich u. 15. Tel., Fax: (66) 386-323, (06-30)2973-571 E-mail: civil2218@mail.datanet.hu *
Szerkesztők: Cs. Szabó István, Hunya Alajos, Iványi László, Iványi Mária, Márton Gábor, Polányi Éva,

Szonda István, Várfi Péter * Felelős kiadó: Vaszkó András *

MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995. * HU ISSN 1586-3689 * készült: 66/283-358 Pelyva
Interneten: <http://www.szentgellert.hu> * E-mail: ivanyi@mail.szikszi.hu vagy ivanyi@theof.u-szeged.hu